

4.3-4С113-114 П.УУVIII

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Авангард

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ
Й АДМІНІСТРАЦІЇ :

«AVANTGARDE»
72 Bld Charlemagne
1040 BRUXELLES
Tel. 34.04.82.

ДВОМІСЯЧНИК ВИДАЄ ЦЕНТРАЛЬНА УПРАВА СУМ

VANGUARD

OFFICIAL PRESS ORGAN
OF THE UKRAINIAN YOUTH
ASSOCIATION IN EXILE
BI-MONTHLY

AVANTGARDE

REVUE DES JEUNES BI-MESTRIEL
EDITE PAR LE COMITE CENTRAL
DE L'UNION DE LA JEUNESSE
UKRAINIENNE EN EXIL

Редагус Колегія з членів Центральної Управи СУМ
Редакційне листування й матеріали
надсилати на адресу Редакції.

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ
при співпраці Редакційного Гуртка Дружинників СУМ
Фотооптичний склад : Міля і Надя Сеничан,
Графічне оформлення : Графік Яків Гніздовський.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1973 РІК

КРАЇНИ	ОДНЕ ЧИСЛО	РІЧНО
США		
КАНАДА	1.25 дол.	6.00 дол.
АНГЛІЯ	1.25 дол.	6.00 дол.
АВСТРАЛІЯ	ф.шт. 0.30	ф.шт. 1.50
БЕЛЬГІЯ	0.90 дол.	4.50 дол.
ФРАНЦІЯ	40 б.фр.	180 б.фр.
НІМЕЦЧИНА	4 ф.фр.	20.00 ф.фр.
АВСТРІЯ	3 нм	15 нм
АРГЕНТИНА	20 шіл.	90 шіл.
БРАЗИЛІЯ	150 пезо	800 пезо
ПАРАГВАЙ	1.20 н.кру.	6.00 н.кру.
	60 гвар.	300 гвар.

ЗАПОВІТ БОРЦІВ

Чи могилу зустрінете в чистому полі,
Чи десь кості біляві у лісі в яру,
Чи заржавілу кров на поляночці голій,
Чи поламані сосни в старому бору —
Знайте — ваша в боях там кувалася доля.

Хай місця ці святі вам усім на сумліннях
Витискають печаті залізних чеснот.
Ми посіяли чисте й здорове насіння
Вам на жниво. Будіть заскорузлих з мертвот,
Хай вже жнуть і пожате несуть поколінням!

Марко Боєслав

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

/ОК/ Більшість Крайових Управ СУМ обходять в цьому році 25-ліття існування і праці в країнах свого поселення. Четверть століття вважається, звичайно, періодом, який потрібний на вирощення до стану зрілості одного нового покоління. Відзначаючи цей відтинок пройденого шляху і проробленої праці сумівської організації, треба з усією увагою поставитись до досягнутих вислідів, як наслідку довголітньої впертої і часом виснажливої праці попереднього покоління виховників, організаторів та сумівських діячів і їхніх виховних засобів.

Можливо, що з погляду кількісного досягнення, висліди можна вважати не зовсім задовільними. Велике число юнацтва поки дійде до зрілого віку, покидає виховну організацію і то з різних причин, про які тут не місце розводитись. Це явище є питома всім молодечим організаціям.

Коли ж глядіти на якісні показники виростлого в СУМ покоління, що тепер є головною силою активу нашої Спільки, то можна сказати, що праця за той період не була даремною. Наша Спілька перейшла успішно прірву між поколіннями, яка заіснувала на протязі останніх двадцяти літ і ввійшла в фазу нормальних демографічних процесів, а в парі з тим поповнювання рядів свого членства.

Перспективи перед нашою Спількою, як і перед цілою спільнотою щодо майбутнього полягатимуть тепер на ступені відповідальності, яку виявить нова суспільна зміна, що поволі входить в свої права і обов'язки як провідна верства. На цей бажаний ступінь відповідальності, мають вплив два основні чинники: **ідейна наснага в пов'язанні з боротьбою українського народу за державну незалежність і сила характерів провідних молодих одиниць на службі української справи.** Зі знанням в які озброєна частина цього молодого покоління, а з ідейністю та духовними якостями на рівні своїх попередників, ця молода зміна зможе зробити багато більше для своєї організації і української справи.

Якщо прийняти, що на відтинку національного виховання нашої дітвори і юнацтва тепер буде чим раз трудніше боротись з асиміляційними процесами, то відповідальність молоді змін набирає особливої вимови і значення. Потрібно досвіду і видержки в праці. Ці речі досягаються, коли своєчасно дається нагоду до несення відповідальності, а не ченається, аж поки молода людина повністю визріє. Тоді, звичайно, буває вже запізно, бо набуті навички, що хтось інший це зробить, не дають молодій людині своєчасно загартуватись. Тому треба створювати заздалегідь нагоди для відповідальності. Таких нагод в нашій Спільці є чимало і з них належить повністю скористати. Хто привчиться змалку до меншої відповідальності, зможе відтак доступити до високої і найвищої. Не прогайнуймо, молоді друзі, періоду заправи і досвіду, бо вони будуть вирішальними в Вашій поставі завтра та будуть завжди мірилом готовости до відповідальности, яку прийдеться взяти на себе в майбутньому.

НАША ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА

I ПРОБЛЕМА ЖЕРТВ

Порушене тут питання, в 1946 р., в умовах збройної боротьби в Україні, не перестасє сходити зі сторінок нашої сучасної публіцистики. Це, зокрема, в пов'язанні з теперішнім рухом спротиву в Україні, що опортуністично наставлені одиниці думають, що жертви можна було б оминути, якщо б не дразнити ворога та не пов'язувати руху спротиву з ідеями визвольної боротьби. Цих глухо-німих не переконали жертви голоду, не переконали генотомби жертв без поважнішої причини, тільки тому що це були українці, не переконає їх мабуть ніщо. Все таки вони мусять знати становище і аргументи саме тих, хто віддавав себе в жертву. Автор цієї статті був напевно один з тих, що згинув у боротьбі з ворогом. Тому містимо цю статтю без скорочень так як вона була поміщена в «Повстанці» 1946 р.

Ред. «Авангарду».

Вже для всіх нині незаперечною й найвищою істиною є те, що народ може рости і розвиватися відповідно до своїх природних можливостей та бажань тільки в своїй незалежній державі. Після досвіду обох світових воєн і гірких розчарувань українського народу що до міжнародної «справедливості», «допомоги» інших народів, «допомоги найдемократичніших» партій є вже нині для українського народу безперечною правдою і те, що ніхто нам власної держави не дасть задармо, що право на свободу треба виробити собі впертою, завзятою боротьбою, яка не раз може тривати віки (Козаччина в XVI - XVII ст., Ірландія). Майже всі українці згодні сьогодні в тому, що така боротьба вимагає великих жертв в майні, особистій свободі, а навіть в тому, що для народу найцінніше — жертв у людях. Це нині ясно для кожного українця. Ще тільки певну частину нашого громадянства турбують питання: 1) чи жертви мусять бути такі великі, 2) чи доцільно саме сьогодні ці жертви

ласти, 3) чи не можна нічого зробити, щоб ці жертви були менші.

Кожному українцеві, який уже бачив різних окупантів на українській землі, стало ясным також і те, що кожний окупант, який би він не був і якими солодкими словами не прикривав би своєї злочинної роботи, — має одно на меті: назавжди заволодіти українською землею, яну загарбав, «освоїти», зробити її своєю колонією, а український народ, який завжди міг би упімнутися за свою власність, як довго він ще існує, як можна більше знищити фізично, обезголовити (винищити провідний, активний елемент), зробити наймитом нації панів і поступово винародовлювати.

Така «програма» кожного окупанта щодо кожного поневоленого народу, тільки різні методи й час, на протязі якого окупант хоче знищити дану націю, як окрему етнічну одиницю. Цієї «програми» окупанта щодо поневоленого народу ніяк не змінює і те, як поневолений народ поставиться до фанту окупації: чи зустрінє його активною боротьбою, чи йому поклониться покірно до стіп. В першому лише випадку реалізацію «програми» окупанта ставить ся в залежність від висліду боротьби, який все таки може бути різний, не завжди корисний для окупанта, в другому ж випадку дається свою добровільну згоду на власну смерть.

Маючи на увазі таку «програму» окупанта щодо піднореного народу (а що воно лише так, а не інакше, про це говорить досвід усієї історії), мусимо собі сказати, що жодні жертви складані народом у боротьбі за своє визволення, тобто в боротьбі за своє право на життя, не можуть бути завеликі. Народ, який згори призначений окупантом на загибель, вибираючи боротьбу, нічим, так би мовити, не ризикне. Навпаки, як це ми вже раз сказали, перед ним є можливість у боротьбі перемогти. На це і наша, і всесвітня історія дають нам багато прикладів. Він крім того, боротьбою створює для себе політично-моральний капітал, який завжди буде перешкоджувати окупантові здійснювати його програму асиміляції, винародовлення народу, отже, знову продовжує своє існування.

Це такі загальні ствердження, про які поневоленому народові обов'язково треба пам'ятати, коли йдеться про те, які великі жертви може він у боротьбі давати.

Тепер візьмім до уваги жертви, складені нами у нашій визвольній боротьбі в останні роки. Вони, безумовно великі. Згинуло тисячі найкращих українців, згинула найкраща частина найбільш патріотичної молоді. Згинули в боротьбі проти безправ'я, проти варварського насильства, в боротьбі за своє право на незалежне життя. Цієї втрати в біологічній субстанції народу, цієї втрати в людях не можна вирівняти жодними скарбами світу. Ми, живі, не можемо бути байдужі до цієї нашої втрати. Це — з одного боку. З другого боку, ми, живі, які ще не здійснили наших ідеалів боротьби, не оцінюємо, як це робить деяка частина нашого громадянства, понесених нами втрат у людях, як нашу національну трагедію. Ми в цьому випадку навіть

оптимісти. А до оптимізму, навіть в обличчі таких жертв, які ми склали останньо, дає нам підставу наша історія, наше минуле.

Бо ж скільки українців загинуло впродовж XVII і XIX ст., як учасників царських російських армій за інтереси російської Імперії, яка їх жорстоко поневолила і гнобила. Скільки українців — учасників царських армій загинуло в період першої світової війни в Східній Пруссії, в Карпатах, на всьому величезному фронті від Балтійського до Чорного морів, в Малій Азії на протитурецькому фронті. Їх загинуло мільйони. Також сотні тисяч українців загинули за інтереси австроугорської імперії. А в роки між двома імперіялістичними війнами? Лише в період голоду в Україні в рр. 1932-33 загинуло коло 7 мільйонів українців; вони загинули не в боротьбі, а в наслідку голодної смерти на своїй землі, ограбленій окупантами. І про них ми сьогодні згадуємо лише, як про жертви терору, жертви окупантського грабежу, а не, як про жертви самостійницької боротьби.

А якщо б вони загинули в боротьбі за самостійність свого народу, то це було б почесніше, як і для них, так і для всього народу, то це було б більше будуєчно. А скільки мільйонів в той час загинуло в тюрмах, на далеких засланнях, по різних воркутах, колимах, на біломорканалах та інших сталінських «дальновосточних стройках»? Скільки ж, нарешті, мільйонів українців загинуло в період останньої війни, як учасників Червоної армії, як учасників СС-дивізії, на різних роботах поза межами України. І чи ж, маючи на увазі, з одного боку, оті мільйони жертв, що їх він склав у революційній самостійницькій боротьбі в останні роки, — ми маємо право говорити про ті жертви, які не були б для нас болючі, як про нашу національну трагедію, маємо право оцінювати їх, як жертви завеликі? Нашою трагедією були і є ті мільйони українців, що мусіли гинути впродовж сторіч і ще сьогодні гинуть за не свою, а чужу справу. Ця трагедія кінчається сьогодні, коли вже тисячі гинуть за справу Самостійної України, коли вже мільйони борються за справу визволення українського народу. Сьогодні кінчається трагедія рабів і родиться епопея народу-героя. І саме цей факт дає змогу нам, живим, які не досягнули своєї мети, правильно розуміти розміри тих жертв, які ми склали в останні роки і сьогодні ще далі складаємо, дає нам змогу оцінити ці жертви.

І ще одне в цьому місці дуже суттєве питання. Де гарантія того, що ті люди, які загинули в нашій революційній боротьбі, жили б, а не загинули б, нпр. як учасники німецьких чи большевицьких армій на фронті? Чей же большевини як лише вступили на наші землі, загортали ввесь, без винятку, чоловічий елемент до Червоної армії. А ми бачимо, скільки з тих змобілізованих до Червоної Армії повертаються сьогодні додому здоровими і скільки їх лишилося живими.

Наше сьогоднішнє становище треба вміти бачити в історичній перспективі, треба мислити не масштабами окремих сіл, районів, а всеукраїнськими масштабами. А коли ставимо собі питання про те, чому такі великі жертви, то треба вміти поставити і друге питання, що дуже тісно зв'язане з першим: чи наші жертви

були б менші, якщо б не було боротьби? Хто вміє дивитися широко, хто добре знає минуле наше і інших народів, хто добре знає наше сучасне — той ніколи не буде впадати в песимізм із приводу жертв, понесених нами в останній час.

І ще про одне треба пам'ятати тим, які надто песимістично оцінюють сьогоднішні наші жертви. Ми живемо в імперії, в якій не існує демократія, не існують жодні громадянські права, в якій офіційно глузується з гуманності, в якій з найменшою послідовністю і без найменшого розбору здійснюється жорстокий принцип «Якщо ворог не здається, його знищують». Живемо в добі, що і колись один з наших поетів назвав «жорстокою, як вовчиця».

Живемо в добі, в якій щоденним явищем є знищування не окремих одиниць, а масове знищування цілих груп, цілих клас, цілих народів. Проти нас застосовується нашими ворогами найпідліші, найбільш варварські прийоми. Проти нас використовуються найрізноманітніші засоби нищення, що їх так масово продукує сьогоднішня техніка. Між нами і ворогами такі взаємовідносини, що ніхто з нас не бажає собі попасти живим в руки ворога. Все це, звичайно, повинно відповідно модифікувати наші поняття «великих» і «малих» жертв.

Чи доцільно саме сьогодні класти такі великі жертви, тобто, іншими словами, чи доцільно сьогодні вести таку боротьбу в той час, коли український народ стояв перед дилемою: або добровільно згодитися на своє знищення окупантами в концтаборах, на роботах, в окупантських арміях на фронтах — або боронити своє життя, поставити активний спротив терористичній політиці окупанта. В доцільності прийняття цього другого рішення, в доцільності вибору цього другого шляху, шляху боротьби ніхто не сумнівається.

Подруге, в той час, коли на наші землі, на наші багатства, на право володіти нами боролися імперіялісти, ми не могли лише мовчки дивитися на це. Ми мусіли в той час сказати своє слово, мусіли заявити про своє право бути господарями на своїй землі. А це своє право ми могли найвимовніше заявити, лише піднявши збройну самостійницьку боротьбу проти окупантів. Тому ми її підняли. Ніякі меморандуми, ніякі інші акції дипломатично-політичного характеру не могли в цьому випадку заступити збройної боротьби.

(ДАЛІ БУДЕ)

ЗА ЩО ЇХ НАРАЮТЬ?

Спротив української інтелектуальної верхівки в Україні проти московської колоніальної політики і русифікації, став останніми часами предметом живого заінтересування як наукових так і журналістичних кіл в багатьох країнах. До того спрочинились в першу чергу драконські вироки совєтських судів в Україні, що за закритими дверима, ламаючи власні закони, які забезпечують явність судів і можливість юридичної оборони, карають в варварський спосіб за їхню відмінну думку, за слово правди і за вияв людської гідности.

Як собі пригадуємо, ще в грудні 1972 року на науковому симпозіумі в Брюсселі, організованому Міжнародним Комітетом Оборони Прав Людини в ССРСР, крім одного українського доповідача /проф. Боцюрків/, який говорив про колоніальну залежність України від Москви, всі інші виступи характеризувалися промовчуванням українського литання, зокрема в ділянці захлавленої літератури, політичної думки і релігії. Для цих інших доповідачів в ССРСР терплять від переслідування тільки русські і жида. Відомо також, що українська делегація, яка прибула на той симпозіум, не заперечуючи переслідувань, яких жертвою є також одиниці російського походження і жида, вказала на особливо жорстоке переслідування в національних республіках ССРСР, а зокрема в Україні. Вистачить порівняти висоту присудів в Москві, чи Ленінграді з роками засуду в Україні, щоб переконатися куди направлене вістря кремлівського режиму. Нема ніякого сумніву, що найнебезпечніший для Москви є національний спротив. Тоді коли російський «Мороз» з авреолею нобелівської премії засипає своїми творами вільні країни світу, будучи на волі, подібно, як опозиційні письменники в інших країнах, то український Мороз, автор «Серед Снігів» і інших гідних нобелівської премії творів — удостоївся чотирнадцятьрічної каторги. Це порівняння і інші аргументи мабуть допомогли дещо учасникам згаданого симпозіуму. бо вже в одному з номерів /ч. 2-3/73/ «Права Людини в ССРСР», органу згаданого вище Комітету, була присвячена стаття «Українському Вісникові», зокрема появі ч. 6. В статті широко коментується відповідь Чорновола на наклепи Б. Стенчука, насвітлюється русифікацію шкільництва в Україні, як також оборону Валентина Мороза. Окреме місце присвячено київському хорові «Гомін» і його диригентові Л. Яценкові, ліквідація яко-

го вимовно говорить про стан переслідування української культури.

Характерним є також те, що один з відомих знавців підсоветської дійсності, англієць Пітер Редавей, який мав доповідь на симпозіумі на тему «Дисиденти в СРСР» говорив там також тільки про русских і жидів, які зазнають переслідувань і ведуть акцію в обороні людських прав. Про українських вчених не було жодної згадки.

Приємною була для нас несподіванка, коли цей самий автор помістив довшу статтю в паризькій «Русській Мислі» від 31. 5. 73 п. н. «Політичні процеси і важкі засуди в Україні». Стаття написана зі знанням справи і правильним коментарем та прикрашена чотирма світлинами засуджених, які тут репродукуємо.

Ствердивши на початку статті, що в Україні продовжується серія політичних процесів, як наслідок масових арештів з початку 1972 р., автор підкреслює, що суди відбуваються при закритих дверях, хоч для того немає законних підстав і що арештовані сиділи більш як рік ув'язнені та ізольовані від світа заки скінчилося слідство. Намагання КГБ довести до покаєнних заяв не мали бажаних вислідів. Засуджених обвинувачувано в співпраці з редагуванням і поширюванням «Українського Вісника», якого появилася шість чисел, з яких п'ять чисел було передруковано на еміграції. Причиною закритих судів і мовчанка про присуди в советській пресі, на думку автора, є відмова каятись.

Пишучи про Івана Світличного, який одержав 7 літ виправно-трудова лагерьів суворого режиму і п'ять літ заслання, П. Редавей подає коротку його біографію і підкреслює його невгнаний характер. Вже від 1962 року Іван Світличний виявив спротив обмеженням, які режим стосував до письменників, вимагаючи писати в дусі советського соцреалізму. В 1964 році І. Світличного викинули з Київського Інституту Літератури за промову на поминках по Василеві Симоненкові. В рр. 1965-66 він просидів без суду 8 місяців у слідчій в'язниці, в той час коли двадцять представників української інтелігенції були засуджені на різні кари. Після виходу з тюрми І. Світличний написав передмову до самвидавного збірника про великий процес, що відбувся в 1961 р. і який був перекладений на англійську мову під н. «фермент ін де Юкрейн» і появилася в вид. М. Браун в Лондоні.

В той час, як судили І. Світличного в березні ц. р., відбувся в Києві другий процес над Євгеном Сверстюком, що був арештований так само в січні 1972 р., засуджуючи його на п'ять років виправно-трудова лагерьів суворого режиму. Про Е. Сверстюка П. Редавей пише що він був літературним критиком, але вже від половини шістдесятих років офіційна преса не містила його статей ізза його співпраці з виникаючим українським національним рухом. Він пішов на працю до Київського Інституту Психології. Коли в 1968 році голова Спілки Письменників України Олесь Гончар написав повість «Собор», що своєю надзвичайною турботою про долю української

ІВАН СВІТЛИЧНИЙ

ЛЕОНІД ПЛЮЩ

ЄВГЕН СВЕРСТЮК

НАДІЯ СВІТЛИЧНА З СИННОМ

культури, викликав бурю негодування з боку радянських властей, Е. Сверстюк виступив в його обороні пишучи збіжник виданий самвидавом, а відтак кількома мовами закордоном – «Собор в рiштуванні».

На третім процесі була суджена сестра І. Світличного – Надя Світлична, яка одержала чотири роки лагерів суворого режиму. Вона була арештована в квітні 1972 р. а її маленького сина силою примістили в сирітському домі. Внаслідок багатьох протестів, дитину передали родині. В липні 1972 р. її чоловіка Дмитра Шумука було засуджено на 10 літ лагерів суворого режиму і п'ять літ заслання, головне за написання своїх споми-нів, які було знайдено під час обшуку помешкання І. Світличного.

П. Редавей зупинився довше над справою київського кібер-нетика, Леоніда Плюща, 33 роки., якого в січні 1973 було засуд-жено до тюремного психіатричного заведення. Тепер наспіли вістки, що внаслідок його апеляції, присуд змінено з тюремної на звичайну психіатричну лічницю, де умови мали б бути дещо легші.

Однак прокурор України мав опротестувати це рішення апеляційного суду і Л. Плюща можуть знова повернути до попередньої в'язниці. На підставі одержаного докладного звідомлення в справі Плюща, виходить, що він був арештований також в січні 1972 р. і обвинувачений в приналежності до «нелегальної організації» /московської ініціативної групи оборони Прав Людини/, а також тому, що підписав листа тієї групи до Об'єднаних Націй та написав листа до «Комсомольської Правди», що вона неправдиво висвітлила справу одного політичного процесу. Під час слідства Л. Плющ скористав зі свого законного права не давати зізнань у своїй справі і був відправлений до московського Інституту судової психіатрії ім. Сербського. Психіатрична комісія того Інституту мала ствердити в Л. Плюща «слабу форму шизофренії з месіаністичними і реформаторськими ідеями». Друга комісія того Інституту мала ствердити що психічний стан Л. Плюща поправився, але шизофренія залишилась, а «реформаторські ідеї» перейшли в манію.

Комісія однак не дала вияснення, що це зацікавлення до дитячих забавок є не тільки спричинене тим, що він є батьком двох дітей, але й цікавився професійними заняттями його дружини, котра 12 літ працювала в дошкільнім відділенню українського міністерства освіти. Не було також згадки тієї Комісії про заяви його друзів в ССРСР і закордоном, які вважають Л. Плюща людиною вишляково здорового ума.

Далі Редавей зупиняється на численних заходах дружини арештованого щоб зорганізувати правну оборону свого чоловіка, але надаремне; у всіх випадках була дана відмова.

На домагання щоб суд був відкритий, суддя Дишель мав відповісти, що справа заторнує «державні таємниці». Дружину і сестру

Л. Плюща допустили тільки на закінчення процесу, на вислухання присуду. Сам обвинувачений Л. Плющ не був присутній на суді, мовляв, він умово хворий, а тому не може на суді виступати. Суд визнав його винним в «антисовєтській пропаганді й агітації» і засудив на тюремне психіатричне заведення на невизначений термін.

П. Редавей закінчує свою статтю ствердженням, що за час від заступлення Шелеста на пості першого секретаря Партії в Україні Щербицьким, число засуджених до концлагерів і психіатричних заведень досягло 25 осіб. Автор є назагал обережний в коментарі, але підмічує в своїй інформації такі моменти, які вказують на те, що він схоплює суть справи, а не обмежується до сухої інформації.

Коли взяти до уваги, що це не є відірваний голос, а радше один з багатьох, що їх підносять чужинці в українській справі, це треба завдячувати в першу чергу інформативній акції з боку наших організацій і установ. Чим більш організована і сильна буде ця акція, тим скоріше світ довідається про те **кого і за що нарають**, а тим самим зрозуміє правдиву суть московського імперіалізму і його пляни по відношенні до підбитих і не підбитих ще народів.

Криця

З посвячення
каплиці
на Оселі
СУМ «Веселка»

в Антон,
біля Торонто

НЕ САМИМ ХЛІБОМ І СІЛЛЮ

В неділю 3-го червня 1973 року, на оселю «Веселка» прибули первоієрарх УКЦеркви, Блаженніший Кир Йосиф Сліпий, з владикою Кир Ізидором — єпископом Торонтонським, щоб поблагословити новозбудовану там каплицю.

Як велить староукраїнський звичай, з хлібом і сіллю зустріли Владик на воротах голова КУ СУМ — мгр. Т. Буйняк, голова дирекції оселі «Веселка» — інж. Ю. Сумик і голова ділового комітету для будови каплиці — п-ні Н. Пуравець, а наймолодші юначки піднесли Блаженнішому Кир Йосифові китицю троянд.

Біля каплиці Блаженнішого привітала орнестра ОСУМ «Батурин» грімким «Многая літа», а хор СУМ «Прометей» — «Буди ім'я Господне». Оба ансамблі під мистецьким неруванням мгр. В. Кардаша.

Блаженніший Кир Йосиф довершив благословення каплиці св. Володимира і Ольги, та відслужив архиєрейську Службу Божу в сослуженні владики Кир Ізидора, о. мітрата П. Хомина, о. декана І. Сиротинського, о. крилошанина М. Стефанова, о. д-ра М. Стасева — капеляна СУМ, о. декана Т. Гарасимчука з Гамільтону, о. Я. Левицького з Гвельфу, а діяконував о. Б. Остапович. Асистент Верховного архиєпископа — о. П. Стецюк. Службу Божу співав хор «Прометей».

На посвячення прибули два курені Пласту від торонтонської пластової Станиці, — 4-й курінь ім. Лесі Українки і 15-й курінь ім. Івана Чмоли з своїми курінними прапорами. Пластову Станицю репрезентувала пл. сен. Х. Болюбаш, а пластову Крайову Старшину, голова Роман Вжесневський.

В каплиці Блаженнішого привітав капелян СУМ — о. д-р М. Стасів. Промовляв до зібраних владика Кир Ізидор, вказуючи на чисельні лави молоді, ствердив живучість українського народу поза межами України.

«Наш нарід росте, цвіте і ніколи не пропаде, не пропаде ідея патріархату і національна ідея». Боже провидіння — говорив Владика, — вивело нам з тюрем Сибіру Ісповідника віри Блаженнішого Кир Йосифа, щоб він очолив наші змагання за свободу українського народу і патріархат УКЦеркви. «Він є нашим Патріархом — Блаженніший Йосиф І-ий».

Їх Блаженство, Кир Йосиф свою проповідь присвятив молоді. Блаженніший дав признання СУМові за те, що «ви, сумівці і сумівки стали господарями такої великої землі, це справді велика вам честь і забезпечення на майбутнє. Те, що ви є господарями землі, на якій можете перебувати місяцями підчас вашого відпочинку і тут вчитися, то це запорака, що український нарід не може пропасти. Тут є велика могутня сила молодеча. Старайтеся бути на ній дійсними господарями, самовистачальними. Серце радується дивитись на вас, на цій землі, серед зелені, серед лісів, на цю прекрасну оселю, на якій вже є ваша молитовниця. Це велика могутня сила. Ви твердо стали на ній, щоб тут виховувати українську молодь, яка може стати в обороні українського народу і української церкви». Блаженніший закликав молодь вчитись, кінчати високі студії, і не цуратись свого народу. «Бутьте собою!, не бійтеся, не встидайтеся, не цурайтеся своєї історії». Клинав молодь до праці, «Бог лівому не помагає».

Після Богослуження, від імени комітету для побудови каплиці, привітання Блаженнішому і подяку зложила п-ні Н. Пуравець.

Від СУМ в Канаді вітав Блаженнішого голова КУ СУМ — мгр. Т. Буйняк: «Ваше Блаженство, Преосвященний Владико, Отче капеляне, Отче мітрате, Всечесніші отці, вельмишановні гості, дорога українська молодь! Надзвичайний день сьогодні. З великою вдячністю, щирістю, вітаємо в цей день Ваше Блаженство. Ми слідкували за Вами ввесь час. І тоді коли Ви каралися, і тоді, коли відвідували наші молодечі організації і своїм палким, батьківським, родинним словом заохочували їх до праці, до чину, до діл. Ми раділи Вашими успіхами, ми турбувалися Вашими невдачами, перепонами. Нам здається, що наші вороги не допускають до того величного дня, дня прославлення Вас Патріархом.

хом. Але вся молодь знає про це, що Ви, Ваше Блаженство досягли щось більшого. Ви стали символом! На символах ростуть покоління. Вони виховуються на них, вони черпають сили, насагу, вони набувають знання, вони заохочують до праці. Символи не знищимо — вони вічні. Тому, вітаючи Вас від Спілки Української Молоді, радіємо, що Ви з нами, що маємо приклад, що маємо дороговказ, що маємо вказівки. А цей приклад — це Ви!» Після привітання, голова мгр. Т. Буйняк, вручив Блаженнішому почесну грамоту від СУМ з нагоди посвячення каплиці.

ВІТАЛЬНА БРАМА «ВЕСЕЛИ»

ГОЛОВА КУД. Т. БУЙНЯК ВІТАЄ БЛАЖЕННІШОГО

СЛОВО ВЛАДИКИ ВІДОРА

АКТ ПОСВЯЧЕННЯ

З черги голова дирекції «Веселки» — інж. Ю. Сумик подякував Блаженнішому за прибуття і благословення каплиці, як також подякував фундаторам і всім жертводавцям. Особливо дякував Жіночій Ланці СУМ в Торонті, за їх жертвенну працю і труд. Після офіційного привітання, Блаженніший промовляв ще раз до зібраних. Він навів приклад з його перебування у концтаборі, в якому каралось 14.000 засланих. «Там була біда, нужда, голод. За кусок хліба в таких обставинах, людина б душу продала. До мене приходив націоналіст-бандерівець і коли я звертав йому увагу, що він може наражуватися, він казав: «Преосвященний, я в Бога нічого не прошу, тільки щоб нічого не зробив нечесного.» А коли Блаженніший, що рятувати церкву, думав жертвувати своїм ім'ям, «тоді всі бандерівці сказали, — «най Вас Бог боронить, Ваше ім'я належить народові». Ви розумієте що то значить, коли нарід живе символом, подіями які остаються безсмертними».

Офіційну частину посвячення і привітання закінчено дефілядою сумівської і пластової молоді перед Блаженнішим Кир Йосифом, владикою Кир Ізидором, священниками і господарями. Приграла оркестра СУМ «Батурин».

По Службі Божій в таборівій їдальні відбулося прийняття обід для достойних гостей. Функцію господаря в час обіду сповняв мгр. Т. Буйняк. Страву на столах поблагословив Блаженніший Кир Йосиф. Обід приготували пані з Жіночої Ланки.

Після обіду мала відбутися мистецька частина. На оселю прибули три широко відомі ансамблі О СУМ — Торонто: чоловічий хор «Прометей», дівочий-«Діброва», і оркестра «Батурин». Всі три ансамблі під мистецьким проводом мгр. В. Кардаша. На місці був також молодий танцювальний ансамбль «Верховинці». На жаль дощ зірвав цю частину денної програми.

СОРОК ДНІВ

(РОЗПОВІДЬ ОЧЕВИДЦЯ З КІНГІРУ)

Свою розповідь я присвячую українським братам і сестрам, котрі так як і я, знаходяться на чужині, чекають і боряться за визволення своєї батьківщини.

Незабутні сорок днів, про які я вам хочу розповісти, це сорокденний страйк тринадцяти з половиною тисячі ув'язнених, у Селищі Кінгір Джебканганської області, в Казахстані в 1954 році від 15 травня до 26 червня.

Селище Кінгір, в якому знаходився наш лагерь, і де були тільки політичні в'язні, містився у системі «Степлаг-у», у так званому «голодному степу» Казахстану. Довкруги ні деревця, ні стеблини, піщані смерчі буквально валили людину з ніг.

Літом жара піднімалася до 60 градусів горячі, зимою ж було 60 градусів морозу, із поривчастими вітрами.

У тім лагері кожний в'язень носив по чотири числа на своїй лагерній одежі. Роботи були важкі, виснажуючі, із рідними жодних стосунків, окрім двох листів річно.

85 відсотків нашого лагеря були українці із Західної України.

Голодні, вимучені, з сумовитими очима, у нашому жіночому лагері, де було дві з половиною тисячі жінок, українки ніколи не забували своїх мелодійних пісень. Сидячи на нарах, у вільні хвилини, вони вишивали на маленьких білих полотенцях свої українські взори і тихо наспівували пісень.

Між собою жили дружньо. Одначе коли виникала сварка межі українками, то це була велика подія, яку всі обговорювали.

Чоловічий лагерь знаходився за десять метрів високою перегородою, і містив одинадцять тисяч політичних в'язнів, котрі важко гарували, витрачували силу і здоров'я.

В 1954 році в Советському Союзі була знесена система спецлагерів, що існувала також і в «степлагері».

Це означає, що із в'язнів зняли числа, ніччю бараків не закривали і вже не два листи річно, а що місяця можна було слати листа до рідних.

Як відомо, в Советському Союзі всі закони видаються лише на користь держави, про людей не дбають, все робиться так як вигідно державі.

Навіть нещасливих в'язнів рішила держава використати у власних інтересах.

Після ліквідації спецлагерів, що були тільки для політичних в'язнів, до табору прислали 75 злочинців, із якими ні одна тюрма, не могли собі дати ради.

75 професійних вбивців, яких виховала советська система, були прислані до політичного табору на «перевиховання».

Спочатку одинадцять тисяч зенів (політв'язнів) витримували грабежі, нападні і терор злочинців. Одначе, вкінці, більшість політичних в'язнів перемогла; злочинців побили, зв'язали і позбулися їх: начальство посадило їх у барак суворого режиму.

З наближенням великодніх свят, багато українців одержало посилення з дому і виявляючи свою національну добродушність, кожний з них дав що міг, і група людей відправилася до барану суворого режиму гостити і поздоровляти злочинців з днем святої Пасхи.

Заключено перемир'я і злочинців випущено з барану посиленого режиму.

Злочинці знаходилися по тюрмах вже як 12-літні підрустни, здичіли, втратили людське обличчя і їхнє особисте життя, як і життя других не мало для них найменшого значення.

Коли вони довідалися, що за перегородою знаходяться жінки, вони між собою домовилися побороти цю перешкоду і навідатися у «гості» до жінок.

Коли політичні в'язні дізналися про це, миттю вибрали сто люда, які мусіли перескочити перегороду разом із злочинцями, щоб не дати їм обидити жінок. Всі сто мужчин були українці із Західної України.

Очевидно, що ми жінки про це нічого не знали. Нам навіть не було відомо, що до чоловічої зони прислано злочинців. Про це ми довідалися пізніше.

На Великдень 16 травня 1954 року, коли жінки, вимучені спекою, лежали в бараках, а в лагері, крім двох дижурних наглядачок, не було нікого від начальства, в 11 год. ранку ми побачили, що через перегороду скачуть мужчини, хто з драбиною хто з шнуром, хто як лиш міг.

За пів години лагер був наповнений мужчинами.

Схвильовані жінки, не зрозумівши нічого, кинулися до них, закидували їх питаннями і всі чоловіки розійшлися до бараків.

Наглядачки перелякалися, підняли тривогу і швидко в лагер ввійшла велика кількість озброєних солдатів із собаками та офіцерами.

Ми не знали, що між чоловіками є злочинці, для нас вони всі були нашими страдальцями і кожного мужчину ми оточували увагою, теплом і розмовам не було кінця.

Начальство вимагало через гучномовці щоб усі мужчини негайно вернулися назад до свого табору, але тільки через вахту, а не через перегороду.

В'язні знали, що іти через вахту було небезпечно; советські чекісти практикували такий спосіб: в'язень підходив до сторожі, у нього стріляли, убивали, опісля фотографували на фоні колючого дроту і підписували: «вбитий за спробу втечі». Талим чином вони ліквідували всіх, хто їм не подобався.

Мужчини погодилися вернутися до табору, але не через вахту.

Гучномовцями повідомлено, що коли мужчини не покинуть та-

бір до чотирьох годин часу, солдати відкривають вогонь по бараках.

Деяким жінкам вдалося почути, від вояків, що у них був наказ стріляти тільки до мужчин, а не в жінок.

Жінки накинули мужчинам хустини на голови і замаскували їх між собою.

В бараках було душно, ніхто не їв обіду, скурили все, що було в запасі, але із бараків ніхто не виходив.

Поволі зближалася четверта година.

Я і кілька моїх подруг вийшли до туалети, що знаходилася зовсім в поблизу перегороди, що нас відділяла від чоловічого табору.

Коли ми вийшли із туалети, ми побачили на землі записку, згорнуту в трубочку. Записку треба було підняти, але це було небезпечно: вояки слідили за нами.

Користаючись спекою, що тоді панувала, я вдала зімлілу, впала ниць і мої подруги понесли мене до барану на руках.

Я мала записку.

Коли ми розгорнули її в бараці, ми прочитали: «не піддавайтесь — розстрілів не буде. Чоловіки, не виходьте!».

Миттю ми відірвали стінку в бараці і записка пішла від рук до рук. Одначе чекали з хвилюванням четвертої години.

В четвертій годині ми побачили, що вояки, на команду офіцерів, вишикувались і вправним вояцьким кроком покинули зону, а за ними відійшли начальники і наглядачки. Ми лишилися самі.

Спочатку, осторожно, недовірливо почали жінки виходити із бараків. Ми побачили внизу, в перегороді, дірну, кілька цегол було викинено і звідтам повзли мужчины до жіночого табору.

Тому, що через ту діру проповзали поволі, а мужчины нетерпеливились дістатися чимшвидше на жіночий бік, то більшість чоловіків переснакувало перегорожу, так як це робили їхні попередники, але на цей раз стріляли по них із вишок.

Із перегорожі падали ранені й убиті, окривавлені, але янась надприродня сила штовхала їх вперед. Падали вбиті, гинули, але скакали. Жінки гістично кричали, благали їх не скакати, але нічого не помагало, люди скакали і швидко стало тісно на території жіночого табору від такої великої кількості людей.

Жінки приносили від огорожі ранених і убитих, уділяли поміч, кому могли. Всі бараки наповнилися запахом крови, люди вмирали, було чути розпачливі стогони і крик, всі плакали. Все, що лиш можна було, жінки вживали для перев'язок; простирала, білля, нагортки, все служило для перев'язок.

Таборова лікарня відмовилась допомогти людям і ми самі, так як могли, рятували своїх братів: перев'язували їх, давали їм пити, обмивали від крови, потішали і разом з ними спільно ридали.

Стихійно виникали мітінги, мужчины щось пропонували, щось рішали, а жінки помагали як могли...

Раптом я почула голос: «збирайте людей, і йдімо розбивати тюрму.»

В таборівій тюрмі і в карцері сиділо 150 чоловік. Виломали стіни, двері, випустили людей...

Голос, що я почула, був владним і рішучим і говорив той чо-

ловік по українському. Був це Михайло Келлер, якого я тоді вперше побачила: високий, пристійний, брюнет, з великим носом, з задуманими очима. Говорив Михайло мало, але завжди в очах була думка, уста були замкнені, начеб для того, щоб не зрадити таємниці, яку він один знав...

Коли жінки стрінулись з чоловіками, Михайло стрінув неочікувано для них обох свою наречену Нусю Михайлевич. Всю тоску, все пережите ними горе, вони вилили в обіймах, у сльозах, якими вони обмивали один одного.

Довго не можна було їх заспокоїти. Картина їхньої зустрічі і до цієї хвилини передо мною.

Начальство, покинувши табір ввесь час через гучномовці кричало — «немедленно прикратить это безобразіє».

В'язні не присвячували цьому жодної уваги.

Цілу ніч розмовляли, по-де-куди плакали, по-де-куди умирали раними, а по-де-куди розносився сміх.

До рана було написано два кличі.

Великими чорними буквами на білих простиралах в'язні накреслили: «Смерть, або свобода», «Не хочемо говорити з МВД, вимагаємо представника від ЦК»!

Кличі були підняті на висоту 15 метрів.

Довкруги лагера, вздовж усіх огорож, були поставлені пікети із в'язнів, рішили начальників не пускати до табору, поки не прийде представник від ЦК.

Жінки прали білля, мили і чистили свої барани, сміялися, показуючи одна другій що на наволічках, виходить, були квітки, яких передше не було видно через грязь...

Ніхто не думав про те, що нас чекає, жили сьогоднішнім днем, теперішньою хвилиною...

По трьох днях прилетіло до Кінгіру високе начальство: начальник головного управління всіх лагерів Советського Союзу (ГУЛАГ) генерал-полковник Долгіх, начальник режиму всіх лагерів генерал-лейтенант Бочков, два заступники генерального прокурора ССРСР, генерали юстиції Вавілов і Самсонов, і до них прилучився міністер МВД Казахстану, генерал-майор Губін, прокурори і місцеві начальники Кінгіра.

Через гучномовці нас сповістили, що високе московське начальство хоче з нами говорити.

Великою групою, не скриваючи свого хвилювання, ввійшли генерали в зону.

Тринадцять і пів тисячі в'язнів розмістилися по дахах бараків, хто де міг.

Виступив генерал-майор Губін. Він сказав, що генерали не можуть говорити з такою великою кількістю людей, пропонує нам вибрати своїх представників і завтра почнуться переговори.

Обрано 12 осіб: десять мужчин і дві жінки.

У це число ввійшла Нуся Михайлевич і я: від мужчин було сім українців, двох росіян і один німець.

Михайло Келлер очолив наше представництво.

В'язні поручили нам добиватися представника від ЦК, оскільки

начальство МГБ вперто цьому спротивлялося.

Майже щодня говорили представники в'язнів з генералами, намагалися свого, а генерали настоювали на своєму.

Звичайно, ті переговори велися в будинку таборової бухгалтерії, на першому поверсі, в досить великій кімнаті.

Раз, на одній із таких зустрічей, коли ми з Нусею сиділи в одному куті кімнати, а на противній стороні сидів танож у куті генерал-лейтенант Бочков і промовляв, що в'язні негайно пішли на роботу, до кімнати влетів схвильований, блідий лейтенант, засалюювавши відрাপортував: «товаришу генерал-майор, в'язні доломлюють огорожу!»

Справді було чути, як мужчини, видобувши звіднись велику залізну шину на команду «раз, два, взяли» доломлювали табір.

Розлючений генерал Бочков скочив із крісла, поблід і крикнув: «стрелять!»

Мене наче вітер підняв з крісла. Н одним скоком опинилася коло Бочкова, схопила його за маншет генеральського кітеля і скільки було сили, почала кричати: «не смійте стріляти на неозброєних в'язнів, не смійте!»

Михайло Келлер, Нуся і другі наші товариші поставали за мою спиною, відгородивши мене від інших генералів, щоб мене не відтягнули.

Бочков, вкрившись потом, сказав «лишити»...

Я стратила пам'ять. Коли прийшла до себе, коло мене сиділа

Нуся і плакала. Всі інші сиділи тут же. Генералів уже не було в зоні, перегороджа була знищена...

Страйн продовжувався. В'язні рішуче відмовлялися виходити на роботу, а генерали тільки того вимагали.

Багато вечорів і ночей сиділи мужчини із жінками і розказували одні одним все, що кому прийшлося пережити. Згадали і такий випадок:

Було це 1947 року, в місті Маріїнск, Камеровської області, на Західньому Сибірі:

Їх було 320 жінок, молоді, всі із Західньої України. Всі вони були арештовані в різних містах і селах в стані вагітності.

Всі вони дітей родили по тюрмах, в різних містах Советського Союзу. Коли їхнім малятам було по чотири-п'ять місяців, їх усіх зібрали до одної із московських пересильних тюрем і заявили їм, що вони мусять віддати своїх дітей, а самі мають від'їжджати на роботи в лагерьі.

Матері чинили рух і рішуче відмовилися віддавати своїх дітей. Тоді начальство «пом'ягчало» і їм сказало, що вони поїдуть до лагерьів разом з дітьми, будуть там працювати і виховувати дітей.

В 1947 році, в березні, коли в Сибірі ще бушує пурга і панують сильні морози, в пересильний пункт міста Маріїнськ привезли 320 матерей з малятами до шести місяців.

Тиждень матері сиділи тихо, очікуючи дальших подій.

Малята, загорнуті в лахміття, притулившись до материнських грудей мов перелякані звірята мовчали, наче б розуміли, що їх жде...

Після тижня до табору привезли вози на санях на яких було сіно.

Матерям сказали положити дітей у сіно, вкрити чим-мога тепло а їм самим ставати п'ятірками в ряд, так як водиться при переході в інший табір.

Довірливі матері обережно вклали своїх діточок, повкривали, як могли, а самі розтягнулися по цілому таборі.

Ворота відкрилися, віз рвонувся вперед, і за останнім ворота вахти раптом замкнулися.

Спочатку оголошені матері не розуміли нічого, але після хвилини, стало їм ясно, що їхніх дітей на очах покрадено... найбільш звірським, найпідлішим способом відібрали матерям 320 дітей... Підлий, кривавий плян советських чекістів був виконаний точно і акуратно..

Три доби матері не відходили від вахти, ридали, кричали, бились головою проти воріт, одначе нічого не помогло; серця злочинців були оковані льодом як і ворота... вахти...

Тільки після трьох днів, обезсилені безсонням і без їжі, матері почали розходитися, а декого віднесли на ношах...

Ось такі спогади люди розказували собі в час страйку у Кінгірі...

★ ★

Українська група створила гимн і мелодію, а всі в'язні підхопили з одушевленням слова і музику і співали з усієї сили, не зважаючи на безконечні накази начальства, щоб перестати співати:

У гарячих степах Казахстана
Сколихнулися спец-лагера,
Розігнулись утомлені спини,
Бо стогнати тепер не пора,
У святому пориві, розірвались нариви, (приспів)
Ми не будем, не будем рабами, і не будем носити ярма.

Братня кров Воркути і Норильська,
Колими і Кінгіра,
Переповнили чашу насильства
І з'єднала усі лагера.
Тим, що впали за волю, ми клянёмось сьогодні, (приспів)
Що не будем, не будем рабами і не будем носити ярма.

Впали мурі, що нас розлучали
І зустрілися брат і сестра,
Батько з дочкою, дружина із мужем,
А дівчина цілує юнака,
Перший порив свободи, об'єднав усі народи, (приспів)
Ми не будем, не будем рабами і не будем носити ярма.

Воедино всі мови сплелися,
Одна віра колише серця,
У тривогах і на барикадах
Дівча рядом з плечем юнака.
Наше гасло — свобода для усього народа, (приспів)
Ми не будем, не будем рабами, боротьбу доведем до кінця.

Так прожили в'язні сорок днів. Начальство не йшло на поступки, а в'язні рішили нізащо не здаватися... вимучені, переслідувані люди прагнули волі, досить було каторги кайдан і мук.

Ніхто не думав повертатися на каторжну, нелюдську працю. Всі намагались піддержувати себе взаємно на душі не думаючи про те, що кого жде, а радше всю увагу звертали друг на друга, не думаючи про себе.

Двадцять шостого червня 1954 року о год. 4-тій ми почули в радіо :«Увага! Стріляємо!»

В тій же хвилині в таборову зону увігналися два великі пожежні вози, виливаючи на людей струї гарячої води. Всі кинулись до бараків, де з противної сторони солдати до вікон викидали сльозорвучкі гранати... Перелякані, спантеличені люди кинулись хто куди...

... Відкрилась брама і один за другим вкотились чотири танки і повною швидкістю наїхали на людей. За короткий час я побачила на стінах бараків і на землі кишки, мозки, відірвані руки й ноги та головиміх друзів, з якими я ділила долю на протязі десяти літ...

Зпоміж того божевільного шалу доносились окремі голоси: «ой, лишенько!», «Господи помилуй!» «допоможіть!» і інше.

Вся ця бандицька процедура сов'єтських катів тривала сорок хвилин.

В танках сиділи л'яні бандити з «карательного стряда» що їх викликав головний бандит генерал Бочков для розправи безборонними в'язнями.

На цьому жахливому тлі убитих, ранених, конаючих в судорогах людей, Бочков зарядив збірку своїх «героїв» і висловив їм «подяку за бездоганну службу!» Такого варварства мабуть не знає ніяка історія в світі! Лагер перетворився в суміш людських тіл, крові і землі...

В лагері перебував в'язень Хуліян Фустер, по національності еспанець. Начальство наказало йому рятувати тих, кого ще було можна врятувати.

В коцах, на руках, на плечах, в'язні зносили ранених до хірургічного відділу. В операційній залі все було приготоване. Доктор Фустер казав мені надіти хірургічну маску, халат і шапку та велів стояти біля операційного столу з блок-нотом для записування прізвищ тих, хто ще міг себе назвати...

Та мало було таких, хто міг себе назвати. Переважно зани їх доставили, то кров уже стікла, з продіравленими животами (бандити знали куди стріляти), з висохлими губами і з затуманеними очима, ранені, тут же на столі й помирали...

Тільки по деяких передсмертних, підсвідомих словах ми знали, що 90% з них були українці.

Того дня двадцять шостого червня 1954 року на протязі сорок хвилин, совєтські чекісти, не чуваними звірськими методами під танками роздавили 500 осіб, майже самих жінок. 750 осіб на місці збожеволіло. Їх навантажили в поїзд і відправили до

Ташкенту. Поранених підчислити було не можливо...

Генерали, виконавши свою чорну, брудну роботу, полетіли в Москву, а їм на зміну появилась група слідчих на чолі з головним слідчим МГБ ССРС.

З птаховидним лицем, гладко причесаний, в американському вбранні і плащі він визвав Нусю і мене на допит, щоб дізнатися хто був організатором страйку. Ми мовчали, мов німі. Він довго лютував і вкінці крикнув: «в курганську закриту тюрму!» Виходячи з допиту, Нуся не видержала, щоб не сказати слідчому на прощання, вдаючи придурковату: «Нам сказали що до нас приїхав кретин. Це не ви часом будете?...

Нас посадили в камеру для відправлення в курганську тюрму.

Чоловіки, що були в комісії для переговорів, були посаджені в інший тюремний корпус. Про них ми нічого не знали, тільки те, що їхній корпус був по дорозі до купальні, куди нас з Нусею водили. Ми мали на поготові цигарети, може якраз нададуться, щоб їм передати. Одного разу, переходячи туди, ми вгледіли в маленькому віконці за ґратами бліде лице Михайла Келлера. І досі не знаю, як мені вдалося підскочити до віконця і моя рука опинилася в дрижачій руці а разом з нею цигарки. Схвильованим зі зворушення голосом прошепотів, чи є «якісь новини»? Та дозорець уже кричав, Нуся з ним сварилась. Я зіснючила вмиг і ми більше Михайла не бачили. Другого дня сміливого, гордого Михайла Келлера із іншими товаришами повели на розстріл..

Відсидівши рік в закритій курганській тюрмі, ми з Нусею були відправлені в Мордовську ССР, в Потьму, звідки в 1956 р. нас звільнено. Нуся поїхала в Західню Україну, а я в Москву. З того часу ми не бачились.

На все життя збережуться в моїй пам'яті картини пережитого в концлагерах з українськими друзями. Пам'ятаю їхні пісні, їхні ліричні характери, їхню м'яку чудову мову, зокрема специфічний для Західньої України говір.

Нуся любила говорити мені: «ви зовсім як наша Українка»...

Від Редакції:

Авторка цієї розповіді, нова емігрантка до Ізраєля, пише книжку своїх споминів з перебування в советських концтаборах. Цю розповідь вона написала спеціально для «Авангарду» щоб, як казала, хоч частинно віддати довг супроти своїх товаришок неволі, Українок, між якими Нуся була найближчою її серця. Ця розповідь залишиться як човий автентичний документ великої трагедії Кінгіру, за яку сучасна Московська Імперія несе відповідальність перед людством і історією.

ЗАЦІКАВЛЕННЯ ІСТОРІЄЮ

УКРАЇНИ ПОШИРЮЄТЬСЯ

Колись китайський філософ сказав, що картина має більшу вартість чим тисяча слів.

Педагогічний світ, зрозумівши вартість цього погляду, впровадив зорово-слухову методику навчання, бо вона утримує в пам'яті молоді на довший час історичні постаті і події, як рівнож явища інших предметів навчання.

Зорово-слухова методику навчання має далеко більшу вартість, коли лекцію історії чи географія, демонструється кольоровими картинками, бо на думку українського кінорежисера О. Довженка кольори притягають увагу глядача і його ублагороднюють. На підставі згаданих прикмет образу, педагог Іван Струк змонтував «Історію України в образах» (ІУВО), яку висвітлюється при допомозі кольорових образків-прозирок і прожектора.

Ця «Історія» подає найважливіші історичні постаті і події України від найдавніших до найновіших часів. Вона є написана в двох підручниках — в українській і англійській мовах. Зміст обох підручників є тотожний. Для облегчення праці учителя автор награв цю «Історію України» на магнетній стрічці в формі касетки. Читання ІУВО під час висвітлювання прозирок триває півтора години. Це є велика благодать для учителя.

Монтаж ІУВО складається з двох підручників, двох касеток, прожектора і 77 кольорових прозирок. Посібник в українській, або в англійській мовах обіймає ідентичні пояснення для кожної прозирки. Пояснення є фасцинуючі, короткі, ясні і легко зрозумілі. На особних стрічках є награна ІУВО в українській і англійській мовах.

Найголовнішою частиною монтажу ІУВО є прозирки. Вони є виконані професійно і чисто. Всі прозирки є достосовані до обох підручників. Величина прозирок є на 40 міліметрів. Це так звані «суперслайди» в розмірі 2 інчі X 2 інчі. Вони мають більшу вартість чим 35-ть міліметрові прозирки (2'X2'), бо «суперслайди» дають великий, виразний і ясний образ на екрані. Правда, «суперслайди» є дорожчі, як 35мм прозирки, зате ефект є далено кращий. Позатим виклад ІУВО при допомозі «суперслайдів» має ту добру прикмету, що глядачі, які стоять подалі від екрану, можуть виразно бачити дану картину.

Оскільки мені відомо з преси, в Канаді і Америці поставилися дуже прихильно до ІУВО, тому я не думаю багато розписуватися на цю тему. Всеж таки треба хоч взагалішому згадати що в Канаді і Америці вже закупили цю працю державні і рідні школи. Деякі університети і каледжі в Америці також закупили цей монтаж історії України.

На особливу увагу заслуговує Центральний Комітет Українських Організацій міста Маямі на Фльориді, який висвітлює ІУВО по місцевих американських гайскулах. Коли б цю працю висвітлювалось по всіх гайскулах і університетах в Америці й Канаді, тоді Україна не була б частиною Росії в понятті англо-саксонського світу.

Хоча коло зацікавлених ІУВО побільшується, однак не всі знають, як «грає» лента впарі з прозірками. На звук дзвінка поява об'єктів на екрані йде згідно посібника в українській або англійській мовах. Вслід за образком на екрані голос диктора на стрічці пояснює значіння нашої прозирки. Все йде як в годиннику. Роль учителя полягає в тому, щоби прожектор «кинув» на екран виразний образ. Під час пояснення змісту прозірок диктором, учитель показує паличкою важливі елементи даного образу.

Мені здається, що роль учителя є дуже легка і приємна, а діти, молодь і старші, милуючись кольоровими прозірками, дуже легко залам'яють історичні постаті і події України. Пізнати скондензовану історію України за одну годину, це напевно велика приємність.

Цією ІУВО повинні поцікавитися також батьки, які далеко мешкають від українського осередку, і не мають можливості посилати своїх дітей до школи українознавства.

За догідну ціну батьки можуть мати ІУВО «Учителя», який в доступний і цікавий спосіб представить їхнім дітям славних князів, королів, гетьманів, президентів і поетів України.

В справі ближчих інформацій звертатися на адресу: IVAN STRUK
1410 LINDLEY AVE, PHILADELPHIA, PA 19141
U.S.A.

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ — проф. Н. ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО **І Том /до половини ХУІІ сторіччя/**

Книга має 592 стор. друку на добірному папері, розміру 17х 24 см, в твердій обкладинці з синтетичної шкіри і золотодрумом.

Зміст книги складається з чотирьох частин: 1. Доісторичне минуле України; 2. Українська Держава X-XIV століть; 3. Велике Литовсько руське князівство; 4. Україна на передодні Хмельниччини.

В книзі вміщений також нарис історіографії України з іменним показником українських істориків Школи В. Антоновича, а також генеалогічні таблиці князів Русь-України, як також литовських князів. Рівно ж подані хронологічні таблиці митрополитів і Гетьманів України. Подані також показники: іменний, географічний та народів і племен.

Є це один з найкращих підручників Історії України, які досі коли небудь появилися і тому повинен знайтися в кожному українському домі. Ціна книги: 15 ам. дол., або 40 нім. мар. включно з пересилкою. Замовляти можна в Америці в Осередках СУМ, або в ГУ в Нью Йорку, в інших країнах прямо на адресу:

„CICERO“, München 80, Zeppelinstr. 67,

ВІДБИТИ НАСТУП ВОРОЖОЇ ПРОВОКАЦІЇ!

Недавно одержала наша редакція вирізки з австралійського часопису «Де Трут» (Правда) із 21-го квітня ц. р., в якій редакція газети старається сплямити Спілку Української Молоді і проковує цілу українську спільноту в Австралії.

Довідавшись, що СУМ відбуває щорічно свої літні табори для молоді, «Трут» вислала своїх журналістів, щоб довідались «докладно» що діється на цих таборах. От що пише цей часопис про сумівський табір:

«Трут» викрив перехідний табір для вишколу членів підпільної революційної організації. Цей таємний табір знаходиться в густих кущах около 60 миль на північний схід від Мельборну. Табір належить до Спілки Української Повстанської Армії, якої метою є завалити сов'єтську владу в Україні. ...Табір розположений на 10 акрах землі, і має поважне знаряддя для військової підготовки, включно з площею для стріляння.»

Далі журналіст розповідає, як то він проліз через гущавину полід «колючі дроти», і нарешті опинився перед головною брамою. Вступ дальше був заборонений. Напис на брамі: «СУМ – Оселя Карпати» та «Команда Табору». Сліди втоптані трави, де під час самого таборування стояли рівні ряди юнацьких шатер, ще більше підтверджували їм вже «ясний факт», що сумівський табір це нічого іншого тільки військовий табір для підготовки й вишколу кадрів для підривної діяльності в Сов'єтському Союзі. «Трут» порівнює Спілку Української Молоді до хорватської підпільної терористичної організації «Усташа», нав'язуючи контакт з ними через АБН.

Тепер ведеться слідство в цій справі. Інший часопис «Де Австреліян» із 24-го квітня подав, що українські організації в Австралії підготовляють протест до федерального уряду, побоюючись переслідування українських громадян.

Такі наклепи мало-відомої газети «Де Трут» в контексті страшенно подібні до деяких статей, що в минулому появилися в «Радянській Україні». Невже ж їхні корені можуть бути ті самі? Така провокація української молодечої організації, яка має за собою стільки років бездоганної праці, має свій статут визнаний урядом, і займається вихованням доросту і молоді на національно свідомих, чесних і прикладних українців, вимагає солідарності і сильної спільної протидії. Наша діяльність полягає на виробленні доброї публічної opinio між нашими співгромадянами. Такі провокативні статті, шкідливі для цілої нашої спільноти, повинні бути заперечені нашими Австралійськими приятелями.

FIRST CROATS, NOW UKRAINIANS

Truth

MELBOURNE, SAT., APRIL 27, 1973 402 LATROBE ST
No 4299
A.P. PHONE 22 1111 (5)
15c

GIRL OF 16
—COP FOR
TRIAL: P 14

TRUTH FINDS SECRET ARMY CAMP

★ THIS sign reads "One hundred Lastivka", Lastivka is Ukrainian for swallows; the word used by the Ukrainian Insurgent Army for its female guerrillas.

★ THIS sign reads: Camp Commandant. People who live in and near Buxton became afraid when they heard stories of secret military training.

★ DRILL HALL on the banks of the Acheron River. Locals tell of men in grey uniforms.

★ ENTRANCE arch with boom barrier and guard house. The signs read Union of Ukrainian Youth Carpathian Settlement, and To the Heroes of the Ukrainian Insurgent Army 1942-1972.

● A MIGRANT camp for training members of an underground revolutionary organisation has been uncovered by Truth.

This closely guarded secret camp is in dense bush about 60 miles north-east of Melbourne.

«НОВИЙ РЕЙД»

НА МОГИЛІ СЛ. П. СИМОНА ПЕТЛЮРИ

В минулому році, під час літних ваканцій, Крайові Управи Спілки Української Молоді Америки й Канади зорганізували і провели Другий Мандрівний Табір Дружинників СУМ по Західній Європі.

Перший цього роду мандрівний табір відбувся літом 1965 року з участю 45 юнаків і юначок. Великий успіх попереднього табору був мабуть причиною, що до участі в Другому Мандрівному Таборі зголосились аж 124 учасників, з цього 66 дружинниць, 44 дружинників і 14 сеньйорів.

1972 рік був знаменитим роком для відвідування Європи. По-перше, відбувалися в Мюнхені Світові Спортові Ігрища. З цієї нагоди, заходами Центральної Управи СУМ зорганізовано Світовий Злет Дружинників на оселі в Гомадінген. В 1972 році сумівська молодь мала нагоду масово відзначити в Римі 80-ліття голови Помісної Української Церкви Верховного Архієпископа Йосифа Сліпого. Крім цього мандрівний

табір поклонивсь могилам героїв України сл. п. отамана Симона Петлюри в Парижі, полк. Євгена Коновальця в Роттердамі й пров. ОУН Степана Бандери в Мюнхені. Рівночасно учасники табору мали нагоду запізнатись із здобутками європейської культури та пізнати стиль життя різних держав і народів. В Європі є також чимало Українців. Отож, приємно було подружитись із братами українцями, а передусім сумівцями в інших країнах, бо ж нас всіх в'яжуть почуття спільноти, рідна мова і глибока віра в одну напрямлюючу ідею. Як пише одна

НА ЗЛЕТІ ДРУЖИННИКІВ В ГОМАДІНГЕН

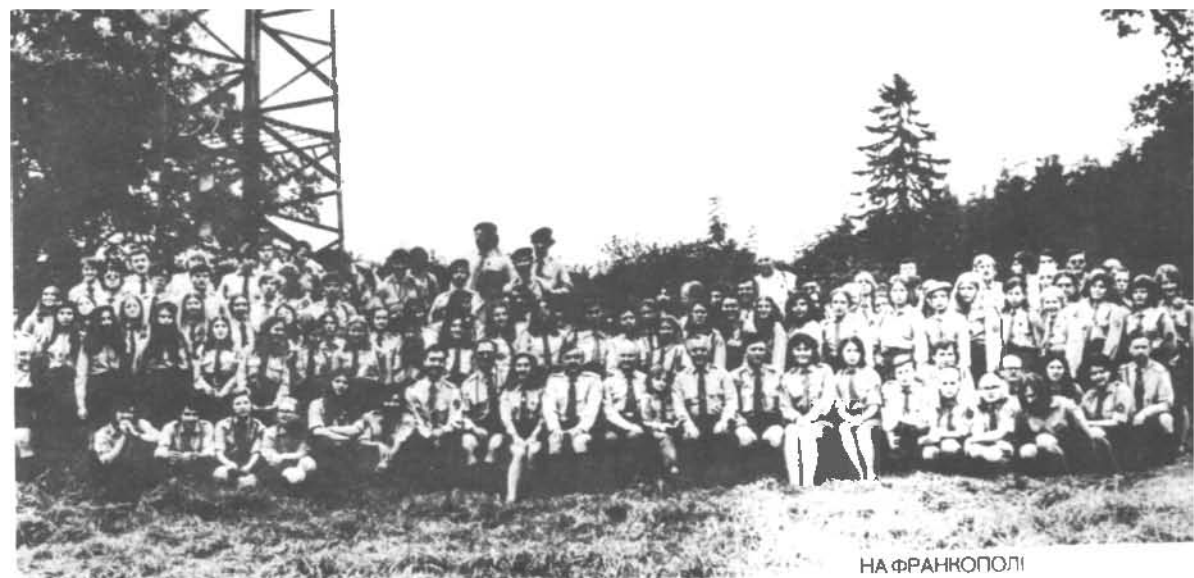

НА МОГИЛІ СЛ. П. СТЕПАНА БАНДЕРИ

дружинниця з Канади: «Почуття таке не можна пояснити словами — тільки можна його пережити. Ми з рідними, з нашими, були! Мали спільну рідну мову, спільні почування»

В цей самий час і майже тою самою дорогою вибралися в культурне турне по Європі мистецькі ансамблі Осередку СУМ з Торонта, а саме мужеський хор «Прометей», дівочий хор «Діброва» і духова оркестра «Батурин». Своім надзвичайним успіхом захопили вони не тільки українську, але і чужинецьку публіку Європи. Цей подвійний «рейд» можна дійсно уважати як велике культурно суспільне досягнення нашої Спілки.

Мандрівний Табір тривав повні чотири тижні і включав відвідини наступних країн: Великої Британії, Франції, Швейцарії, Німеччини, Голландії, Бельгії, Австрії й Італії. Разом пройшли учасники 6.000 км. на європейському суходолі, не вчислюючи додаткових 10.000 миль лету літаном через океан.

НА ФРАНКОПОЛІ

В ГОСТЯХУ БЛАЖЕННІШОГО В РИМІ

Такий рейд це рідкісна подія в історії української спільноти в діаспорі. Багато приємних вражень і переживань зазнали учасники цього табору. Напевно завжди пам'ятатимуть відвідини Монт Мартр в Парижі, середньовічного замку в Генті, холодні, проте дружні дні на Світовому Злеті Дружинників у Гомадінген, чи вдалі імпрези в Римі. Пророблено також корисну працю під культурними і пропагандивними оглядом серед загалу українського громадянства та чужинецького світу.

Всі пригоди, враження та переживання учасників табору трудно охопити. Та багато цих матеріалів задокументовано в збірці спогадів Другого Мандрівного Табору в Європу під заголовком «Новий Рейд». Редагований Колегією дружинників за головним редакторством д. мрг. Е. Гановського, збірник вже виготований і незадовго появиться друком.

М. П.

Е
В
Г
Е
Н

К
О
Н
О
А
Л
Е
Ц
Ь

1938 – 1973

В ПОШАНІ ГЕРОЄВІ

О.К.

Кожного року в місяці травні збирається на могилі сл. п. полк. Евгена Коновальця численна проща з різних країн світу, щоб поклонитися його світлій тіні, яка магнітом насичує душі лаломників. Тут в Роттердамі, на цвинтарі «Кросвейк» серед зелені, мов у фортеці хороненій заюдненим широким ровом, спочив колишній командант Корпусу Січових Стрільців, основоположник і довголітній Голова Проводу УВО-ОУН, розшарпаний пекельною машиною на вулицях Роттердаму, яку одержав з рук московського агента, в дні 23.5.1938 р.

Кожних п'ять літ збирається тут більше число учасників, як звичайно, щоб особливо урочисто вшанувати цього неустрашимого Лицаря, що став з горстною своїх вояків на проу з кровожадним ворогом України – Москвою.

СУМІВСЬКА КОЛОНА В МАРШІ НА МОГИЛУ СЛ. П. Е. КОНОВАЛЬЦЯ

В неділю 27.5.1973 заходами фундації ім. Е. Коновальця, що має свій осідок в Мюнхені, відбулася святчна жалібна Академія в Роттердалі, на якій промовляли: Голова Об'єднання Українців Голляндії мгр Мих. Брик, Член Фундації Роман Дебрицький і Голова Фундації проф. др. Юрій Бойко, насвітлюючи всебічно Постать Великого Полковника, про якого саме тепер появилася монументальна збірка (понад 1000 стор. друку).

Святочну Академію збагатив своєю мистецькою програмою Візантійський Хор проф. М. Антоновича з Утрехту і виступ пані Світлани Микитчак (сопрано) при акомпаніюванні проф. О. Нижанківського (Швайцарія).

Богослуження і Панахиду в церкві св. Антонія відправив Впр. Владика Володимир Маланчук з Парижу в сослуженні о. Ген. Вік. Г. Фуканчика і о. канц. Д. Дзвоника з Бельгії, при чому асистував о. митр. прот. П. Дубицький /УАПЦ/ з Мюнхену. Проповідь Владика була сповнена глибокого релігійно-філософського змісту.

Понад 300 осіб взяли участь в цих жалібних урочистостях. На цвинтарі сформувалася довга похідна колона, на чолі якої йшли прапороносці з національним та сумівськими прапорами, дівчата і хлопці /більшість в сумівських одностроях/ несли вінки і квіти від родини і різних організацій та установ. Далі йшло духовенство, пані Вдова, делегації двох ОУН, Президія СКВУ і КОУГЦУ, Голова ЦУ СУМ, як також численні представники організованого життя в діаспорі. Були делегації СУМ з Великобританії, Бельгії, Франції і Німеччини. Над могилою після Панахиди, промовляли о. Ген. Вінарій Г. Фуканчик /УКЦ/ і о. митр. прот. П. Дубицький /УАПЦ/.

Учасники вертались домів скріплені духом Великого Борця за ідеали Української Нації, якого ім'я стало прапором боротьби за Українську Вільну Державу.

Поетія · Проза

ПОЕЗІЯ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО

Микола Вінграновський, сучасний український поет, відомий не тільки в Україні, але й поза її межами. Про нього писали вже кілька разів на сторінках нашого журналу. Після перших двох збірок поезій «Атомні прелюди» і «Сто поезій», появилася в 1971 р. у Видавництві «Дніпро» в Києві його нова збірка поезій названа просто «Поезії».

До цієї збірки увійшли деякі вірші з попередніх збірок, але є й також багато нових. Микола Вінграновський з питомою йому поетичною візією і виробленим поетичним стилем створює нові образи і порушує нові теми, які здебільша можна віднести до суспільно-громадської лірики, хоч поет ніби знаходиться в замкнутому світі персональної лірики. Про М. Вінграновського свого часу висловився відомий літературний критик Іван Дзюба так: «Вінграновський весь рідкісна, дивовижна душевна данність, самодостатність, гармонія — закінченість у собі, але без обмеженості взовні: концентричність, зростаюча в простір». Або: «Поезія Миколи Вінграновського — це стихія, що в ній цілковито відсутня якась напередвстановленість. Жодної примисленості, «жорсткості», лінійності душевних рухів.. Це ніби якась чистісінька, ідеальна душевна активність — рухливість і переливанність, відпирність і згідливість усіх сил душі».

Або: «У розмові з народом у мові про свій народ є в нього щось та-

не що йде від Тараса Шевченка». Коли додати, що М. Вінграновський був учнем славного кінематографа і режисера О. Довженка і далі працює в студії його імені, то матимем уяву про середовище яке формувало його поетичну душу і його мистецький світ. Тут подаємо кілька віршів з його нової збірки.

УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЛЮД

Останній міст проплив удалині,
Колеса змащено росю голубою,
І Київ на Богдановім коні
Пливе настріч дніпрову водою...

Вже серце під колесами петля!..
Упало серце?! Де тому причина?..
Вже чуть, як обертається Земля,
І обертається з Землею Україна...

Красо моя! Вкраїночко моя!
Ну, що мені робити – я не знаю!
То прилечу, то знову відлітаю,
А день за днем і гасне, і сія...

Твоє обличчя світле, як надія,
Пахкими пальцями торкнув я уночі,
І кров свою змішав я із твоєю,
Як зерно із землею повесні.

Тоді ти стала мною, Батьківшино,
А я тобсю на світанні став –
І свої очі я відкрив крізь тебе...
Ти поселила в серці мій народ,
Ти освітила думну мою часом
І в мову українки сповила,
Тебе дивлюсь я серцем і думками,
Тебе люблю я всесвітом і людством,
І соняхом у золотому сні,
І сивиною вченого мислителя
І на стерні горошном польовим.
Ми стрінулись з тобою на Дніпрі,
Там губи я торкнув твої, Вітчизно,
Там вивірів по тобі пульс любові.
Годинник людства – з стрілками життя
На цифрах смерті – звірив із твоїм...
Ні Батьківшино! Не лише стражданням
Чи радістю я звернений до тебе!..

НАРОДЕ МІЙ!

Народе мій! Пони ще небо
Лягає на ніч у Дніпро –
Я на сторожі коло тебе
Поставлю атом і добро;

І стану сам біля колиски
Твого буття, що ти – це ти,
І твого слова краді зблиски
Пошлю у Всесвіту світи.

Бо Всесвіт – не поле, і люд – не глядач.
І час – не ворота футбольних моментів.
І куля земна – не футбольний м'яч
В ногах генералів і президентів!

ОЦЕ ТИ Є МЕНІ. ОТАК.

Як світле сниво, як плавба
Легкої хмари, як левкої
Вночі під хатою в спокої.
Мені ти є, моя журба.

Ні не журба. Ти не вона.
Я знаю смак журби-зажури,
Її єдині в світі мури,
Коли ні висоти, ні дна

Ти не вона. Ти є мій сум.
У миготливості щодення
Ти є мені оте імення,
Яке несу, не донесу,

І знов несу в твоєму ж слові,
Як світле сниво, як плавбу,
Як рух тієї ще любові,
Що визнає лиш боротьбу...
Оце ти є мені. Отак

МОЄМУ МОРЮ

Прийшла моя пора тебе зустріти,
Ступить на свій клекочучий поріг!

Відмічений суворим дравом жити, —
З тобою розминуться я не міг!

Мене ти кликало своєю глибиною,
І серце моє ранс споловіло.

На збуреною вирною габою
Воно з тобою ще не клекотило!..

Ти чуєш, море?!
Юність моя, зоре,
В твоїх просторів синьокрилий дим

Я молодим прийшов до тебе, море,
Будити хвилю із твоїх глибин.

Тобі ми з товариством сповідаємо
І молодість свою, і сивину.

Своєю честю ми відповідаємо
За чистоту твою і глибину!..

Здіймаймо,
Товариство,
Наші крила
Із древніх і нових його глибин!

Рівняймо наші крила, як один,
На берегів омріяні вітрила!..

Дозволь нам, море, в пору цю світанну
Своєю кров'ю влитись в твою кров...

Дозволь нам, море, в бурях океану
Твою жорстокість пити і любов...

СІКСТИНСЬКА МАДОННА

Заміновані Гітлером в чорній воді у підвалі,
Ви стояли, Мадонно, в останніх обіймах життя —
І хрести літанів напливали на ваше дитя,
Розверталися танки до вашої, Жінко, печалі!

Ви дивились в майбутнє — у смерть і наругу —
І дитя їм несли, бо ваш поклик — нести.
І надію, і жах, недовір'я і тугу
Ви простерли з очей в нерозумні світи.

Повз червоні дроти першим вбіг до підвальної ями
Бондаренко Іван із села Ковалі над Дніпром...
І схилився чоловік закривавленим смертю чолом
Перед вами, Страждання з дитям, над крутими вінами.
Ви стомились, Мадонно, і ви подали йому сина,
Опустивши меч, став Іван з ним на площі Берліна.

* * *

Я сів не в той літак
Спочатку
Думав я
Що сів у той літак
Але я сів
Не в той літак
Він був
З одним крилом
Одне крило це ти
Другим крилом мав стати я
Мав стати
Я
Я
Ним не став
І ось вже стільки днів
Ми
Однокрило
Летимо
І кожна мить
Загрожує
Падінням
Добре терпляча дорога моя
Що смерті не боюсь я
І що ти про смерть
не думаєш
Ми
Летимо.

МЕЧ СВЯТОСЛАВА

Меч, як і все, іржа з'їда в смітті,
Тож не тримай його у забутті:
Бери до рук, виборюй щастя-долю,
Ламай залізні ґрати й золоті.

Дніпро і Київ – наш девіз і стяг!..
За Україну, до нових звитяг
Ми підемо усі, як смерч, великі!..
Меч Святослава нам освятить шлях!

14 листопада, 1966.

«МЕЧ СВЯТОСЛАВА»

Поезії – Байки – Гуморески
В-во «Волосожар», Нью-Йорк –
Мілвілл 1973, стор. 84.

Автор відомий як байкар гуморист і поет легкого жанру. Досі випустив декілька збірок: «Колючий Сміх» – 1946, «Постріли з пера», – 1947, «Січ і відсіч» 1948, «Запоріжжя сміється!» – 1950 – Німеччина, «Байкар» – 1953, «Пеани і Кпини» 1960, «Грім за зорею» – 1963, «Україна сама» – 1966, «Меч Святослава» – 1973 – Америка.

Тут подаємо декілька віршів з найновішої збірки.

ТИ НЕ КЛИЧ...

Ти не клич мене сином, Гудзоне,
Я не син...Лине гомін і сміх...
Мій народ і сміється, і стогне,
Ходить бродить жахкий бурелім.

Ти не клич, не терзай, не шукай мене, –
Над Дніпром моїм слави снопи...
Якщо ляжу на дно твоє каменем, –
Заридають за мною степи.

Чую запах терпкий евшан-зілля,
Бачу лан, у гаях Дніпрельстан.
Чужина – чорна ніч божевілля...
Я – не Джан, я – не Ганс, я – Іван!

Не заманюй, Гудзоне могутній,
Я – Дніпряк, а не блазень і гном...
Корабель мій пливе у майбутнє,
А майбутнє: моє над Дніпром!

1970

ДВА ЧУПРИНКИ

Прийшло до мене в гості два Чупринки:
Один – поет, а другий – генерал...
Весняне сонце – в небі ні хмаринки –
Сплітало їм вінок на лоні трав.

– Добридень! – обізвався немов до брата.
– Привіт співцеві! усміхнувся Роман.
Один з пером, а другий з автоматом
сплітали Україні свій пеан...

В степах Америки із радістю обнови
Відкрив я Слави Український Храм:
Тут сходяться Чупринки і Піднови,
Петлюри і Франки, – новим вікам

Вони думки передали в заграві...
І рідні стяги скрізь – мета збулась! –
В Нью-Йорку, в Вашингтоні і в Оттаві...
Життя йде вгору! Київ кличе нас!

...Прийшли до мене в гості два титани:
Один – поет, а другий – генерал...
Дрижить Москва, хитаються тумани
І корчиться, мов струл, старий Урал!

ЄВГЕНОВІ ЄВТУШЕНКОВІ

(Московському поетові українського походження)

Була Росія чорна і кривава –
такою залишилася й тепер...
Вона, немов стара мара-проява,
Іде під маскою «еСеРеСеР».

А ти все хвалиш грабежі і грати...
Забувши Рідну Мову й Рідний Край,
Плюєш у Серце Матері розп'яте: –
Життя як пекло, а ти кажеш – рай!

Для чого ж славословиш, знавіснілий?
Який ти в біса друг мені і брат!?
Слова московські сараною сіли
На рідний степ, на рідний гай і сад...

Пиши, бреши, вишкірюй жовті зуби –
Солодка слава, знай, немов димок...
На цвинтарі Москви, в хвилину згуби,
Й тебе ченає вже осиковий кілок!

ПРОКИНЬСЯ!

Прокинься, велетню закутий!
Вже триста літ ти спиш і спиш...
Навколо цвинтарний спориш.,
Лунає скрізь «Шумел каміш»
І стогнуть береги Славути.

Гречки, Подгорні й інше зілля –
Хамелеони рідних піль,
Вся їхня праця, зміст і стиль
Чужій імперії розкриль
Лиш додають, а нам – знесилля...

«Цвітуть озера і моря –
Позаростали жабуринням,
А над колгоспним безгомінням
«Взошла пленительна заря»
І пророста чуже насіння.

На Хортиці дуби і верби
Додолу цвіт, додолу лист...
Прокинься ж, велетню! Тепер би
Тобі явити силу й хист,
Щоб згинув «русській» шовініст.

Прокинься ж, велетню закутий!
Чому в віках так довго спиш?
Навколо лопухи й спориш,
Лунає скрізь «Шумел каміш»
І чути: – Бути чи не бути?!

НА ЧАТАХ

Ліс у Карпатах, мов сон...
Тільки нам, друзі, не спиться:
Ми перейшли Рубікон,
Сяє свободою криця.

Тільки вперед нас веде
Вулиця Слави – Хрещатик...
Ворог принишн... Де він? Де?
Будьмо уважні на чатах!

О, Україно, це ти –
Наша краса і відрода...
Знову фронти і фронти.
Грім. Кулеметна тирада ...

Ми прислухаємось... Ціль!
Сонце, мов жовта лелека...
В бій вирушають бійці,
Лине їх слава далеко!

РОМАН БАБОВАЛ

ПОДОРОЖ ПОЗА ФОРМИ

Найновіша збірка поезій молодого студента-поета, Романа Бабовала з Бельгії надзвичайно цікава та захоплююча. Не менш цінна її мистецьке оформлення – праця Аркадії Петришин. Хоч графіка не завжди відповідає змістові віршів, вона завжди згідна з настроєм поезії. Самотні дерева, пишна зелень і білий місяць віддзеркалюють теми поезії: кохання, самоти, тривкого щастя, стремління до поетичних висот.

Багатство чаруючих метафор та порівнянь, виразно помітне в збірці «Навіщо про це згадую?», яку Р. Бабовал видав своїм коштом. В його найновішій збірці постійно помітна фантастична уява поета.

книжки засипані пилкою сумління
хмари мов спросоння бегемоти спрагли
мій палець встряг рододендром
в душу неба
змайструй мені з цеглин і глини
мила
вигідне забуття і поцілуй
перед прощанням
змайструй мені високу вему
самоти

В своїй найновішій збірці поезії, Р. Бабовал доводить, що він є поет модерніст. Сам заголовок книжки: «Подорож поза форми» пророчить рід віршів. Тут немає ні рими, ні назв, ні великих букв, крапок чи ком. Р. Бабовал користується тією самою фор-

мою писання віршів, яку В. Голобородько так успішно ужив у своїй збірці «Летюче віконце», і яку І. Калинець впровадив у «Коронованню опудала». Модерна поезія є дуже вибачлива, а з нею і поезія Р. Бабовала. Читач сам мусить вставляти знаки оклику, крапки, коми тощо. Лише зміст вірша і його чутливе сприйняття підкаже йому, як і де він має це зробити.

Хоч модерна поезія не має контрольованої здисциплінованої музики рими, в ній є внутрішня музика слів. Поети-модерністи звертають велику увагу на добір слів, і тому в модерній поезії можна знайти багатство асонансів та алітерації. В поезії Р. Бабовала також прекрасні звукописи, які підкреслюють настрій і значення вірша, ось наприклад вірш число 10:

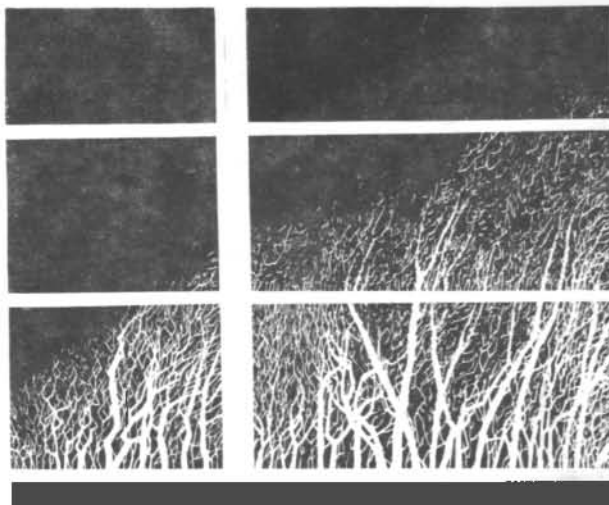
ми
білі камінці вигрібували з-під мурави
на згадку мимоволі прогайнованих
років
на небі голуби стелили сиві смуги на
стіні жоржини проковтнувши паперове
сонце рожевіли
мов п'ястуки поснулих
в казці немовлят

Або коротенький вірш число 54:

над нами
відгомони землетрусів
вижидання пташних пожеж
над нами
гливі хмари комашні

Світосприймання поета завжди романтичне і егоцентричне, більшість віршів, говорячи про переживання поета, вживає «я» або, рідше, обмежене «ми». Це також модерна тенденція. У великому змеханізованому, байдужому до неї місті, людина примушена шукати притулку в природі, в релігії, або в своїй власній фантазії. А Роман Бабовал, здається, знайшов цей притулок у фантазії.

Ірина Манарин

РЕДАКТОРОВІ ПЕТРОВІ КІЗКОВІ — 60

29 червня 1973 року сповняється 60 років від народження ПЕТРА КІЗКА, одного з перших редакторів «Авангарду» і теперішнього редактора юнацького журналу «Крилаті». Народжений 29.6.1913 р. на Харківщині, Петро Кізко пройшов свої дитячі і юнацькі роки крізь тумани т. зв. комуністичного перетворення, що завдало українському народові великих фізичних і духових спустошень та відбилося глибокими переживаннями в душах виростаючого покоління. Та не зважаючи на все це, наш Ювілят зберіг чистоту ідейного горіння і ці міцні нитки з минулим України, які забезпечують людину перед усіма заразливими духовими недугами та ворожими намаганнями. В одному зі своїх віршів П. Кізко схарактеризував суть свого юнацького віну:

«Нас пурга зимова колисала, хурделі і стужі,
Та вітри гострокрилі нам били в дитячі серця.
І усе ж ми були, о, яні ж ми були тоді думі,
Бо у Завтрашнє віру нещербну несли до кінця.»

Петрові Кізкові — 60 і про це він сповіщає в своїх цінних спогадах, які друкуємо в «Авангарді». Його статті і оповідання та вірші розкинені по сторінках «Авангарду», «Крилатих» і також по багатьох часописах і журалах, дали б за останніх 30 літ кілька грубих томів написаного.

Центральна Управа СУМ і Редколегії «Авангарду» та «Крилатих» складають Дорогому Ювілятові в День його народження найщиріші вітання і бажають скорого та повного видужання і дальшої творчої наснаги до редакторської, поетичної і письменницької праці для добра нашої молоді і українського народу. Многих і щасливих літ — Друже Редакторе!

Петро КІЗКО

60

(ПРОДОВЖЕННЯ)

І сподобався нам був Павло. Своім дотепом він сказав більше про себе, ніж умів, бо Павло Слиш належав до тих, який був незадоволений існуючим комуністичним ладом.

Але мене чомусь найбільше заінтригувала розмова Федора Микуленка про той таємничо-романтичний Оводів «гаолян». Я часто вечорами ходив понад річкою Мжою, ввійшов у густий очерет, умощувався на мілкому березі й сидів, думав. Са-

ме в той час розгорілися широкі репресії большевиків над селянством. У колгоспах і колгоспників «виначували» хліб до зернини. Люди почали вже нидіти. Мій батько постарів, став мовчазний, не таний рухливий і веселий, як колись був, коли різав худобу й возив у Харків на базар. Тепер у колгоспі наш колись «бідняцький стан» озаможився до тої міри, що нам мати не могла на стіл поставити найдешевшої страви — пшоняної каші з молоком. І просо, і молоко пішли в державну казну.

Між селянами, старими й молодими чимраз дужче ширилися антисоветські анекдоти, приказки, вірші. Ніколи не забуду дуже поширених у ті часи пісеньок, що їх співала молодь:

Ні корови, ні свині,
Тільки Сталін на стіні.

Або:

Сидить Ленін на лузі,
Гризе кінську він ногу.
Ех, яка ж то гадина,
Советська гов'ядина.

Одного разу, вечором, я зустрівся біля сільського клубу з Федором. Я щиро зрадів з тієї зустрічі.

— Федьку, я хочу з тобою говорити, — збудженим тоном звернувся я до нього. — Так багато хочеться сказати, а нема кому...

Федір охоче погодився на мою пропозицію говорити з ним.

Я любив чомусь Федора. Він був дуже розумний і добрий. Багато читав книжок і ще в неповно-середній школі студіював чимало наук. Окрім того він був одвертий, щирий і, як кажуть, не фальшивий. З ним можна було говорити про що завгодно і він ніколи не зрадить. Ці його людські риси я відчув інтуїтивно ще тоді, коли ми зустрічалися раніше, і при тій зустрічі в голіцинському парку, і особливо пізніше, тоді, коли ми з Федором стали, як рідні брати. Такого друга, мабуть, я в житті не мав.

— Але ж де ми говоритимемо? — цілком серйозно і поважно запитав мене Федір, так, ніби він уже все розумів і все знав, про що йтиме мова.

— В гаолян! — яось вирвалося в мене.

— В гаолян! — зрозумів мене з двох слів Федір і ми в ту ж мить подалися з ним до річки Мжі, в очерета, що так потім і стали для нас отим романтичним далекосхідним «гаоляном» — нашим «великим просом»...

Кожного вечора ми почали зустрічатися там із Федором. Наші потаємні думки вилилися в щирі признання про нашу ненависть до комуністичного режиму, який на місце колишнього царського поміщицько-капіталістичного рабства приніс комуністичне рабство і неволю. Ми почали застановлятися над тим, що б нам зробити, аби прислужитися своїм батькам і матерям, своєму народові в полегшенні його долі. Як сьогодні пам'ятаю, нашим наївним молодим головам тоді здавалося, що найбільшим ворогом рідного нам українського села був уповноважений комуніст із центру, високий стрункий чоловік у військовій шинелі, «товариш» Янковський. Якби не він, мірнували ми з Федо-

ром в очеретах над Мжою, не заганяли б насильно людей до колгоспу, не було б масового терору над селянами, який тоді чинився. «Вищої політики» ми тоді не знали. Ми ще не розуміли, що корінь усього лиха й зла, яке спало на Україну, лежить не в одному уповноваженому Янковському, про національне походження якого ми не знали і не думали, а в самому центрі большевицько-комуністичного імперіялістичного розбою — Москві. Тому всі наші бажання й пориви зробити щось «революційного», далі поза уповноваженого комісара Янковського не сягали. Але все ж навіть у тих вузьких місцевих рямцях ми з Федором М. задумали тани щось робити.

— Треба організувати писання і розповсюдження антирадянських листівок, — вирішили ми з Федором. А крім того треба прибрати з села Янковського — хай не мучить і не нищить ні в чому неповинних людей.

— Удвох нам таке завдання не під силу, — завважив янось Федір. — Треба більше хлопців.

— А ти думаєш, вони пристануть на це?

— Можна поговорити.

— А як вони винажуть кому слід про наші наміри?

— Я переконаний, — цілком твердо сказав Федір, — що і Павло, і Михайло, і навіть Петро, хоч він і секретар ячейки, думають те саме, що й ми з тобою. В комсомолі вони перебувають сам знаєш через які обставини. Були змалку в піонерах потім з піонерів усіх записали в комсомол, повідавали квитки, потім скликають на збори, стягають членські внески. А як хлопці й дівчата ходять на збори і платять членські внески, ти сам добре бачиш.

— Бачу, — погодився я.

— За скільки ти не платив членських внесків цього року. Я засміявся.

— З нового року не плачені, більше п'яти місяців.

— Ну от. А Павло мені назав, що він не платив і не думає платити, бо він вчиться, не працює, а його єдина стара мати не всилі виробити в колгоспі трудовнів на самі його комсомольські внески...

— Ти вже говорив з Павлом?

— Говорив. Він на все готовий — такий злий на «нові порядки», на комунізм, якого ще й не було, а вже стільки лиха накоїв людям.

— То поговори ще з Михайлом, а я спробую з Петром та Настею Ситник. Настя до мене добре ставиться, вона навіть з особливою симпатією до мене ставиться через те, що я з її сестрою Дунькою добре дружимо.

Так народилося між мною і Федором Микуленком неписане рішення створити антисоветську, антикомуністичну організацію в моєму рідному селі з самих тодішніх комсомольців.

На ті часи саме вже це рішення було досить одважним кроком, значення якого ми, можливо, й самі не доцінювали. Бо в ті роки шаленів такий московсько-большевицький терор на Україні, а особливо так розвинений большевицький сексотизм,

що за кожний «неблагодійний» натяк можна було дуже легко опинитися за ґратами в'язниці НКВД.

І все ж ми створили підпільну протибольшевицьку організацію, очевидно ж і протикомсомольську, в яку входили, — хоч як який це парадокс, — майже самі члени місцевого сільського комсомольського осередку. Після моїх і Федчиних розмов з іншими друзями й подругами, до нашої, знову таки, ніде, в жадному протоколі незареєстрованої підпільної організації, входили: секретар комсомольської ячейки Петро Слиш, Павло і Михайло Велігура, Настя Ситник і її сестра Дунька, Федір Минуленко і я.

Ідейним і організаційним керівником нашим став Федір. Щоб приховати своє справжнє наставлення і становище, він почав клопотати про встановлення його в правах комсомолу, мовляв, за вченням комуністичних вождів діти за батьків не відповідають і навпаки. З допомогою місцевих поручителів, особливо ж Петра Слиша, його в комсомол таки прийняли. Цим улегшено було працю до нашого недосвідченого юнацького підпілля, бо ми, збираючися легально нібито на комсомольські сходи, з обласними й центральними партійними та комсомольськими газетами, директивами, циркулярами, в тому таки сільському клубі, що стояв на горбі недалеко річки Мжі, біля церкви і школи, й говорили про свої внутрішні справи, про того ненависного Янковського і його прихильобателів.

В одній з таких розмов якось Павло Слиш запропонував знищити Янковського.

— Нехай не думають, що наше село таке вже затуркане, що ніхто й одважиться на спротив не зможе.

Майже всі одностайно погодилися на ту пропозицію. Тільки моя симпатична молоденька Дунька закрутила своїм кирпатим носом, мовляв, провалитесь ви, хлопці, з своїми плянами.

Але рішення було в усіх однаково тверде. Лише постало питання: як?

Несподівано для нас усіх Янковський виїхав кудись, немов чуючи, що за вчинені ним злочиння над українським селом його чекає неминуча народня кара.

Незабаром і наше підпілля розлетілося: одні виїхали до міста на заробітки, інші поодружувалися, треті — збайдужіли. Десь восени того самого року я виїхав із свого села шукати праці. Занесло мене до Куп'янська, невеликого, але чепурного міста над самим Осколом, багатою річкою на коропи і... раки. Я ж дуже раків любив і люблю, тож для мене був прекрасним місцем, тим більше, що біля нього був цукровий завод. Влаштувався я працювати в міській газеті літературним працівником, відси почав був писати до «Соціалістичної Харківщини» — обласної щоденної газети. Звідти незабаром до мене приїжджали редактори й розмовляли з мною про те, щоб я вступав у члени партії, бо тоді могли б мене взяти до себе. Бо непартійних до обласної щоденки, органу обкпому партії, не беруть. Залишився на своєму старому місці, не хочаючи ані партійности, ані підвищення в фахових чинах...

(ДАЛІ БУДЕ)

Наука · Культура · Мистецтво

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Борис Антоненко-Давидович
(ПРОДОВЖЕННЯ)

Правило, як правило, як звичайно, як водиться, як заведено

У нашій мові широко вживається іменник правило. «Засвоївши якийсь граматичне правило, він придумував до нього цілий диктант» (О. Донченко); «Додержуйтесь правил вуличного руху» (оголошення); «Чотири правила арифметики».

За відповідник до російського вислову «кан правило» в нас дуже вподобали вислів як правило, запозичений з інших мов і насамперед з російської. «Усі будиночки були двоповерхові, розраховані, як правило, на дві сім'ї». А тим часом наша мова має свої оригінальні відповідники, про які часто забувають: як звичайно («На есмінці, як звичайно, в цей час панувала тиша». — М. Трублаїні), як водиться («Раз ласуни, як водиться у них, поснідять добре захотіли». — Л. Глібов), як заведено («У кіно, як заведено в нас, ходимо ми, дівчата, всі разом» — з живих уст).

Не слід забувати цих здавна відомих висловів.

Приклад і кольба

Слово приклад, як частина рушниць, дуже схоже на українське слово приклад, що відрізняється від нього тільки наголосом. Це часом утруднює читання тексту, приміром, у такій фразі «Його останнім, проте досить переконливим, аргументом був старий приклад, якого він завжди висував, коли заходила суперечка на полюванні й не знати було, хто вбив зайця». Не відразу й збагнеш тут, чи сварливий мисливець наводив приклад з аналогічного випадку на якомусь іншому полюванні, чи він загрожував нижньою частиною своєї рушниць; — це можна зрозуміти газд, тільки прочитавши попередні або дальші фрази.

А чом би нам не користуватися словом кольба, що означає саме цю нижню частину рушниць? Це слово трапляється й у нашій класичній літературі: «Жандарми били його, одначе він мовчав. Лиш раз, — коли, вдарений кольбою, мов переломлений,

упав до землі, — кликнув» (О. Кобилянська). Це слово дуже поширене в західних областях України, а також на Поділлі й Волині. Його наводять під рубрикою обласного слова сучасні Українсько-російський і тритомний Російсько-український словники. Не вадило б, не боячись «провінціалізму» цього слова, широко застосовувати його в художній і технічній літературі.

П'янка, пиятика, гульня, дудліж

Слово п'янка досить часто можна бачити на шпальтах наших газет, воно заходить часом і в живе мовлення, ба навіть і в художню літературу, витискуючи давні українські слова: «Та недовго він додержувався своєї обіцянки виправитися: знову почалися п'янки, а далі дрібні крадіжки, й ось уже тяжкий злочин».

Українська клясична література й фольклор не знали іменника п'янка, вони знали тільки прикметник п'янкий (з наголосом на останньому складі): «В повітрі стояв густий і п'янкий запах квітів» (Я. Ваш); «А ця вишнівка тани п'янка» (з живих уст).

Російським п'янство, п'янка відповідають українські іменники: пиятика («Згадую, як Степан Кищук цього Юхима (правильно — оцюму Юхимові) за неробство та пиятику гострим словом дорікав». — С. Журахович), гульня («Без нього і гульня — не гульня». — Т. Шевченко), дудліж («Та годі-бо вам! Другий день дудліж у хаті йде!» — з живих уст).

Рицар чи лицар ?

Не тільки в сучасній українській художній літературі, публіцистиці та перекладах, ба й інколи в наших клясичних творах ми натрапляємо на слова рицар, рицарство, рицарський: «Кругом усе старе рицарство розтавало» (П. Мирний); «Старий дуже поважав його за незвичайне рицарство і військову обізнаність» (І. Ле); «Усі вони ревно берегли чистоту рицарської крові свого даленого предка» (В. Собко).

Проте більшість наших клясиків, починаючи від Котляревського, давала перевагу словам лицар, лицарський, як то з дідапрадіда вимовляв наш народ. Читаємо в «Енеїді» І. Котляревського: «Там лицар всякий парубійко», «Товаришеві Низ сказав: — Не все вперед — назад дивися, ти з лицарства глузд потеряв», «Силач, нозак лицарковатий»; бачимо і в Марна Вовчка: «Такий же то виріс козак з нього хороший! Що до коня, що до зброї, що до звичаїв лицарських!». Не іншого, а тільки цього слова додержувався й Т. Шевченко: «Громада вибрала гетьмана — преславного Лободу Івана, лицаря старого»; те саме знаходимо й у І. Франка: «Хіба ж так чесний лицар нападає?».

Таких прикладів з нашої клясики й фольклору можна було б навести ще багато, але мимоволі виникає питання: чи є потреба в існуванні двох паралельних слів, що мають різний звук, але однакове значення? Дехто вважає, що слово лицар слід застосовувати тільки до людей української національної належності, в інших же випадках більше пасує рицар.

Навряд чи є потреба в такому нетривному правилі, що вносить плутанину, тим більше, що воно суперечить нашій мовній традиції: Т. Шевченко називав і кавказьких горян лицарями — «І вам слава, сині гори, кригою окуті, і вам, лицарі великі, Богом не забуті»; не вагалась і Леся Українка послуговуватися цим словом, пишучи про шотландців: «Шотландське лицарство усе пішло служити в англійському війську».

З цього можна зробити висновок: краще скрізь, у всіх випадках, користуватись тільки давнім українським словом лицар, що прийшло в нашу літературу з уст народу.

Ріка й річка

Дехто помилково думає, що різниця між словами ріка й річка полягає в їхньому розмірі: велика зватиметься рікою, мала — річкою. Насправді це не так. Українським відповідником російського слова река буде річка: «Під горою лисніла, як блакитна емаль, широка річка» (П. Панч). Від цього іменника походить і прикметник річковий: «Слобода наша над самою лукою річковою на п'яти горах стоїть крейдяних» (М. Вовчок).

Маленька річка називається невелика, невеличка) річка («Тече річка невеличка з вишневого саду». — народна пісня), річенька, річечка («Ой річенько, голубонько! Як хвилечки твої, пробігли дні щасливі і радощі мої!» — Л. Глібов).

Коли ж треба казати слово ріка, адже воно є в українській мові? Це слово лишається для врочистого стилю, коли хочуть висловити своє піднесення або передати тон поважності чи статечності, як це бачимо в Т. Шевченка: «А поки що течуть ріки, кровавії ріки!» або в п'єсі О. Корнійчука, де каже Богдан Хмельницький: «То не сніг розтанув і не крига, то ручаї і ріки сліз народу потекли в Дніпро».

Свідомість, пам'ять, тям, притомність

«Хлопчик уже втратив свідомість», — читаємо в газеті і, якщо не гаразд знаємо російську мову та її вислів потерять сознание, то не відразу збагнемо, про що тут і до чого. Адже українське слово свідомість — це не тільки здатність людини орієнтуватися в довколишній дійсності, скільки відчуття своєї належності до інших людей та обов'язку перед ними. Тому й кажемо: клясова, національна, громадянська свідомість, свідомість синівського обов'язку тощо.

З тексту наведеної на початку фрази видно, що наляканий хлопчик знепритомнів чи зомлів або влів, то так треба було б і написати. На жаль, ця помилка не є винятком, бо раз у раз натрапляємо на такі чудернацькі вислови, як: «Через годину потерпілий повернувся до свідомості». Таких висловів ми не знайдемо ні в нашій клясиці, ні в фольклорі, ні в сучасній народній мові. Це груба калька, створена без усякої на те потреби.

Стан людини, коли вона реагує на довколишню дійсність, зветься по-українському притомність («Білі стіни будинку вертають мені притомність». — М. Коцюбинський). Є близькі до цього іменника прикметники притомний («Притомна була, поки і вмерла». — М. Номис) і дієслова притомнити, опритомнити («Він приходив до пам'яті не зразу, а поступово — неначе був у зомлінні і тепер притомнів. — Ю. Смолич); «Поранений Богун опритомнів і намагався звести голову». — Я. Качура).

Є ще слово тьма, що поміж іншими має також значення притомності: «Мені сказали, що я пролежав без тьми два тижні» (І. Франко); «Обличчя людей із хутора були бліді й перелякані: вони тільки тепер прийшли до тьми й важко думали над тим, що зопалу вчинили» (П. Панч).

До вислову бути непритомним є паралель бути (лежати) без пам'яті: «Цик лежав без пам'яті» (І. Франко). Так само до слів притомнити, опритомнити, прийти до тьми є паралель — прийти до пам'яті: «Тоді Олеся, як до пам'яті прийшла» (М. Вовчон), очуняти «Сава Андрійович очунює» (О. Довженко), очунятися: «Знаю, що як очунялася я, то лежала на дощі кров'ю підлита» (П. Мирний), очуматися: «Очумався я від того, що дзюрчала вода» (Ю. Яновський), очутитися: «Нарешті Кобзар очутився» (С. Журахович).

Значення «допомогти непритомному» передається висловами: приводити до пам'яті («Коли його привели до пам'яті, він був блідий, мов труп». — І. Франко), приводити до притомності («Скількись шклянок холодної води, висипаної йому на голову, привели його до притомності». — А. Кримський), очутити («Це очутило трохи Корнія; він підвівся і махнув рукою». — Б. Грінченко), опритомнювати, опритомнити («Панно Федоренко!..» — Великий пан вимовив це слово, ніби згори опритомнював її». — О. Кобилянська).

У нашій мові є чималий арсенал різноманітних засобів, щоб передати потрібне нам поняття, а через незнання багатства своєї мови вдаємось до творення штучних слів і висловів, у яких нема ніякої потреби!

(ДАЛІ БУДЕ)

ОЛЕКСАНДЕР САВЧЕНКО-БІЛЬСЬКИЙ

Серед нашого громадянства на еміграції живуть науковці, письменники, поети, образотворчі мистці, композитори, які творять і збагачують нашу культуру і науку, але якось воно так виходить, що коли котрийсь із них здобуде собі серед чужих визнання, або високу соціальну позицію то ми ним гордимось і цікавимося, а про інших, які не пішли проявлятися в чуже середовище (або не отримали в ньому широкого розголосу), ми забуваємо, а навіть часто і не помічаємо їх між нами.

Є тут щось нездорове, ненормальне, бо всім творчим діячам культури й науки належитья народня пошана (і то по змозі ще за їх життя, а не по смерті, як це часто буває...). Чейже

вони вносять свій талант, труд і посвяту до національної скарбниці, вони своєю діяльністю творять з нас культурний нарід, без їх творчости ми були б неозначеною етнографічною масою, «погноєм для других народів».

СВ. ВОЛОДИМИР ВЕЛИКИЙ

З МОНОСТАСУ СВ. ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО В ПАРИЖІ; ТЕПЕР Ї РИМІ В ЦЕРКВІ
СВ. СЕРГІЯ І ВАХА.

СВ. МИКОЛАЙ

ДЕКОРАТИВНЕ ПАННО

Визначним діячам належить не лише пошана (їм здебільша на ній не залежить), але ми повинні про них та про їх творчість якнайбільше знати, та старатися цю творчість зберігати й передати наступним поколінням.

Франція, почавши вже від XIX ст., притягала багато мистців з інших країв. До Парижа, як до світового центру мистецтва, приїздило чимало й українських малярів. Деякі з них, побувши там кілька років, верталися до дому, інші ж знову залишалися на ціле життя. За останніх 40 років померли в Парижі: Софія Левицька, Олександр Третяків, Володимир Палісадів, Петро Омельченко, Анатоль Яблонський, Микола Кричевський і Софія Зарицька — мистці, які прожили довгі роки у Франції.

Але чи залишилося багато пам'яток про них по українських установах та приватних домах у Франції? Чи не настав вже час в цьому напрямі щось нам змінити, щоб на майбутнє було краще?

До призабутих мистців у Франції належить теж і Олександр Савченко-Більський, хоч він там живе вже 50 літ. Щоправда, був час коли наша громада потребувала його — чи то для вденорування сцени для різних святкувань, чи для оформлення журналів і книжок, або намалювання іконостасу — тоді до Більського зверталися

КОЛОНИАЛЬНА ВИСТАВКА В ПАРИЖІ

і він радо робив те, про що його просили. Але чи лише в цьому має проявлятися зацікавлення громади своїм мистцем?

О. С. Більський народився дня 23. 11. 1900 в Чернігові. Він походить з козацького старшинського роду, який був посвячений з гетьманською родиною Дорошенків. Один дядько мистця був адміралом української фльоти. Мистецьку освіту Більський здобув у Києві. Після I світової війни Більський опинився в Царгороді-Істамбулі, а по двох роках побуту в Туреччині, приїхав до Франції, де постійно живе в малому містечку Ле Плессі Робенсон під Парижем.

Хоч Більський приготувався до малярської кар'єри, то життя його так уклалося, що прийшлося йому працювати більше в графіці як у малярстві.

Більський належить до цих рідких у нас мистців, котрі працюють ціле життя у прикладній графіці (книжкова графіка, мистецька реклама, торговельна і промислова графіка). Всежтани Більський не покинув малярства і в якійсь мірі проявляється і в станковому малярстві.

Ще до недавня, вважали що прикладна графіка властиво до справжнього мистецтва не належить, однак з розвитком реклами і щораз більшої торговельної пропаганди показалося, що і в цій ділянці треба добрих майстрів, якщо хочеться мати великий успіх і видержати сильну конкуренцію, а багаті фірми, а то й державні установи, часто замовляють реклами у найбільше відомих мистців.

ДЕКОРАТИВНЕ ПАНО

Більський — це надзвичайно працюючий мистець. Він творить рівночасно у багатьох галузях мистецької активності, будучи добре обзнайомлений з різною технікою праці.

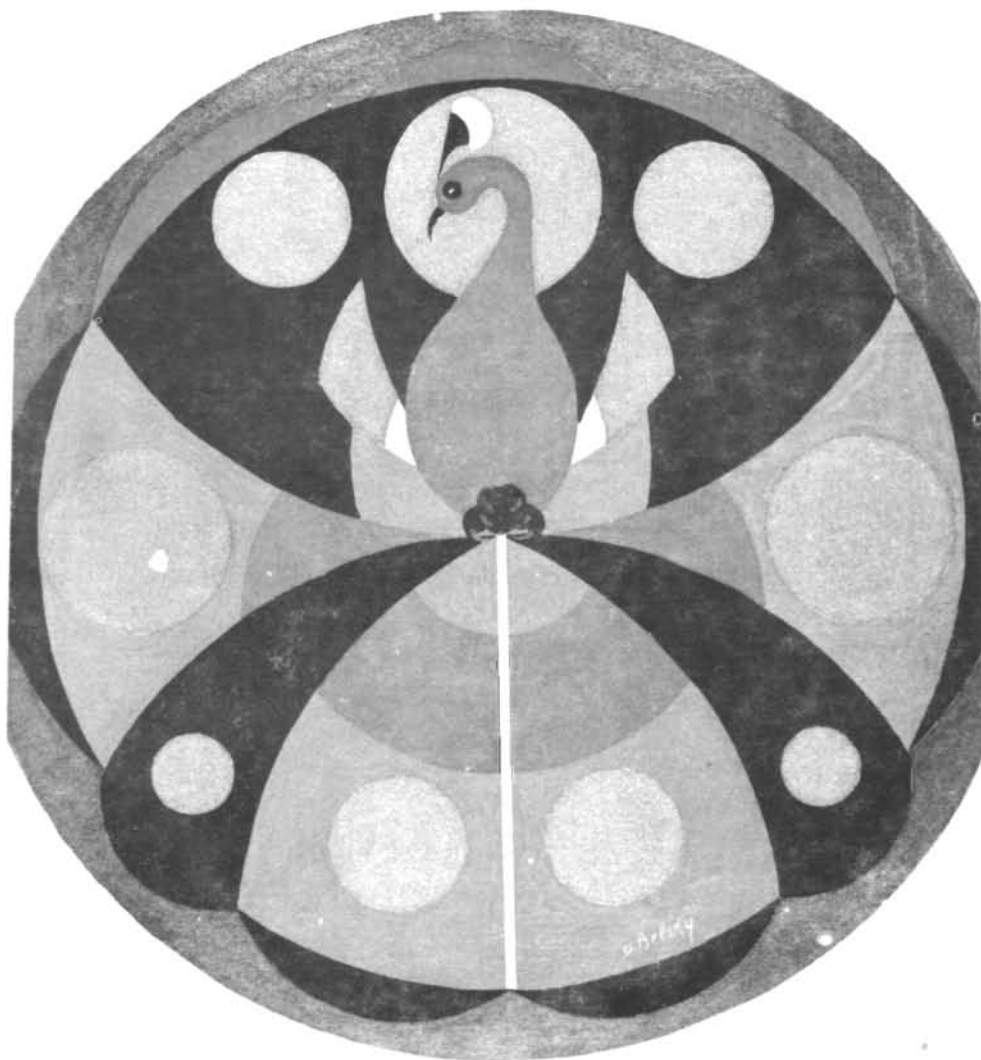
Працюючи для видавництва — він робить ілюстрації до газет, журналів, книжок, проектує зовнішнє оформлення книжок.

Він співпрацює з підприємствами які видають мистецькі листівки з видами міста Парижа, ілюстровані картки на різні свята й нагоди як Новий Рік, Різдво, Великдень, перше Причастя, вінчання, уродини, ювілеї тощо.

Для українських видавництв Більський виготовляв колись портрети гетьманів, письменників та політичних діячів, рисував герби українських земель і міст, різні святочні листівки як теж і ілюстровані картки з історичними сюжетами або з ілюстраціями до народних пісень. Він ілюстрував паризьке видання «Мойсея» І. Франка.

Паризькі торговельні дома замовляли в Більського різні декоративні кольорові композиції для прикраси хат.

Від багатьох літ Більський працює для торговельної графіки, він komponує всілякі орнаменти та прикраси для опанування люксових товарів, дорогих коробок на цукорки чи чоколяду, рисує проекти для обгортки музичних пластинок, проектує фірмові знаки та

ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ

реклами.

Був час, коли Більський чимало праці вложив для мистецького промислу, проектуючи різні форми сляної посуду, чарок і. т. д., і то він не лише видумував цілком нові й модерні форми посуду й ваз, але і проектував орнаменти для їх декорації. Для шкіряної промисловості Більський виготовляв проекти орнаментів для рельєфного витискування в шкірі (альбоми, обгортки дорогих книжок, жіночі торбинки).

Приходилося нашому мистцеві проектувати навіть домашні меблі, декоративні тканини та влаштування нутра мешкань.

Крім графіки, Більський ще проявляється в малярстві. Його улюблені сюжети — це квіти, красиви, мертва природа, малює теж портрети. Коли графічні праці Більський виконує на за-

ПАРИЗЬКИЙ ВИД

мовлення і це є властиво його праця на прожиток, то в малярстві він творить у вільний час «для себе». Мистець багато подорожує по Франції і по сусідних краях. І з подорожей привозить цікаві краєвиди акварелі, гваші і олії. До більших малярських праць Більського належать два іконостаси. Один з них був в українській католицькій церкві в Парижі (1945-1971) а тепер знаходиться в святих Сергія і Вакха в Римі. В часі колоніальної виставки в Парижі Більський намалював велике панно для павільйону міста Парижа, виконав він теж більші настінні мальовила для деяких паризьких ресторанів і кафе.

Так як у тематиці Більського є широкий діапазон — так і в техніці виконання є він «майстер на всі руки» — рисунок олівцем, тушем, пастелею, офорт, акватинта, літографія, аквареля, гваш і олія.

Мистець дуже добре опанував пастелеву техніку, в якій виконує портрети і картини з квітами, які мають успіх у колекціонерів.

В малярстві стиль Більського стоїть під впливом пост-імпресіонізму з радісними й лагідними кольорами, натомість у графіці він висловлюється свобідніше і більше різноманітно — є там композиції базовані на реалізмі, на конструктивізмі, а навіть і під впливом українського народнього мистецтва. Щоправда, Більський ніколи не копіює взірців українського народнього мистецтва, він від нього бере лише схему. В графіці Більського кольори є дуже живі і гарно згармонізовані, він вживає в одному творі мало кольорів, але тому, що вони є контрастиві — ефект виходить сильний.

Серед наших старших мистців, то лише покійний Віктор Цимбал працював подібно як Більський у прикладній графіці і в цій ділянці він здобув собі велике признання і кілька золотих медаль в Аргентині.

О.С. Більський, не зважаючи на старший він, дальше активно працює, завжди дістає нові замовлення, бо виробив собі ім'я здібного, солідного й працювитого майстра.

На кінець варто ще згадати, що Більський все був великим приятелем української молоді і ілюстрував пластунський журнал «Скоб», який виходив у Парижі в роках 1937-1940.

В. Попович

Виховники

Проф. Р. Драган

ГЕРОЇЗМ

(ПРОДОВЖЕННЯ)

Ленінова диктатура це не героїзм, це злочинність нечуваного сатрапа і влюбленого в себе перверта, серед моря крові й мук. Його диктатура не має нічого спільного з основною тезою марксизму про диктатуру пролетаріату. Жорстокість Леніна це жорстокість попередньої Росії, на якій Ленін виростав. Його наслідник Сталін перевершив Леніна, перевершив усіх тиранів світу своїм звироднінням. В імперії, в якій усі люди раби, тільки де-не-де появляються герої-опозиціонери, як Симоненко і Караванський, ніби проблески сонця з-поза темних хмар неволі. Від акадійського тирана Саргона з 2750-их років перед Христом по Брежньєва героями були не ті що гнулись, а ті, що не вагались ставати в опозиції.

Велике місце в історії займають королі, чи взагалі монархи. Культ героя-короля існує здавна в історії. Король був колись повелителем життя і смерті своїх підданих. «Держава це я» — говорив Людовик XIV, якого називали король «сонце». Імператор Гайле Селасіє ще сьогодні є власником цілої Абіссинії, а його піддані це тільки васалі. Королівські права були «Божі права», але з розвитком модерного суспільства «Божі права» розвиваються і король стає звичайною людиною. Королі, маючи необмежену владу в своїх речах, мали великий вплив на історію, залежно від того яка була їхня індивідуальність, або від того, які були їхні дорадники. Немічний король був зовсім залежний від дорадників. Часто королі були звичайними злочинцями і первертам хороненими королівською незаймаєністю. Але були й королі люблені народом і засуджені для народу, як імператор Октавіян-Августус в часи народження Христа, чи Константин, який заложив Константинополь і за якого тріюмфувало християнство.

Альфред Великий, одинокий «великий» англ. король, був справедливий і вчений, або Ібн Сауд, який об'єднав арабські племена в одну державу і дбав про добробут і освіту. Великий король імператор Карло V навіть зрікся корони і пішов до монастиря. В нашій історії вславились володарі Вол. Великий, Яр. Мудрий, Вол. Мономах і Данило Галицький. Їх нарід шанував і любив.

В модерних часах гуманізм, демократія, націоналізм, розвиток інтелекту поступали вперед не дивлячись на королів і імператорів. Король-королів з ласки Божої, з довжезними титулами, добрий сьогодні тільки ще для оперетки. Японський імператор Гірогіто, засоромлений поразкою в війні, зрікся своїх божеських атрибутів. Дійсний героїзм це скріплення людського духа і єднання його з проблемами вічності і свого суспільства, це особливі зусилля людини в цьому напрямі. Такий героїзм буде існу-

вати завжди. Здібний і шляхетний король не мусів бути генієм, а коли мав познаки генія, що рідко трапляється, то це був геній як людина, а не як король. Королеві доброї волі часто стояла на перешкоді несприятлива епоха. Амбітні королі боролись із труднощами, але не завжди з належним успіхом.

В боротьбі за успіх дуже помагає амбіція. Вона є природня і потрібна так довго, поки не стає надто переборщена і хвороблива. Амбітний Кромвель був фанатичний, фалшивий і хаотичний, а амбітний Наполеон будував на хмарах, обманював сам себе і був шарлатаном, хоч ненавидів анархії. Лідер завжди потрібний в народі, але такий, якого всі люблять і респектують. Добрий політ, лідер це цілковито альтруїстична людина, уповноважена народом, яка живе для народу. Тоді це дійсний герой, який несе повну відповідальність за долю збірноти, яку очолює. Таких людей, чесних і щирих, немає багато, а тих що є, дуже високо ціниться. Щаслива та збірнота, що їх має. Кругом них повстає авреола небуденности, що дуже виходить на користь суспільству.

Не кожна, навіть дуже здібна людина, хоче й любить бути лідером, або шукє за славою. Є такі, що втікають від публічного блиску й розголосу. Тихий героїзм високо ціниться, але без провідників суспільство не може існувати. В житті скрізь перемагає сила, розум і здорові ідеї. Сила там, де добрий провід, і де нема багато контроверсійних проводів. Дуже рідко складається обставина так, що гаресічний лідер має великі успіхи, як на пр. цісар Юстиніян, або король Шарлемань, який не вмів навіть писати і читати, але був популярним володарем великої держави. В дэмонічному суспільстві лідерів вибирають на базі загальної опінії, але й загальна опінія, можє підвести. Це і є причина, чомудом, лідери міняються часто.

Історію людськє розцінювати, але її героїзм завжди переживає. Пам'ятки римськєх імператорів і вождів стоять по сьогодні не тому, щоці були визначними людьми, а тому, що героїзм домінував епоху. Найвиразнійше записались у історії ті герої, що жили й віддали своє життя для народу за правду, за справедливість і за прогрес. Їх пам'ять треба шанувати й велично святкувати, так як ми це робимо на Зелені Свята з героями-борцями за свободу.

Героїзм релігійний і творчий

Людина може діяти героїчно найкраще тоді, коли вона свідомо Бога. Респект перед вищою силою, перед надприроднім плануванням, з яким людина пов'язана глибоко у своїй душі, заставляє її шукати глибокого зміслу в житті і шляхетних цілей, для яких варто посв'ятити себе й поступати героїчно. Французький проповідник Фенелон каже: «Божий вітер завжди віє, але ти мусиш наставити твоє вітрило». Світ механічної машини холодний і скучний, а дія матерії без первісної причини, без якогось порядку і цілеспрямування незрозуміла. Все це не відповідає одуховленій істотності людини, дарма, вона будує механічні машини, постійно й невтомно їх виправляє. Інтелектуальний скептицизм і агностика руйнують будь яку мораль. Це є атрофія духа, яка вбиває героїзм, бо вбиває людину і її гідність. Людина це найшляхетніша і найдосконаліша істота в цілій природі» —

сказав св. Тома. Це колись, в середньовіччі. Сьогодні Вернер Бравн каже: «Все, що так гарно впорядковане і досконало створене, як є наша земля і всесвіт, мусить мати творця і найвищого пляновника».

«Людина живе з вірою в щось, навіть у розвій математики треба вірити, а еволюція завжди веде до нерозгаданого й вічного, яке зустрінути можна тільки вірою. У кожній нашій дії лежить Божа ідея світу» — сказав Фіхте, «і надія на поступ це велика надія, яка завжди наближає нас до Бога». Е. Джемс в книжці «Історія релігій» пише: «Релігія є основна сила людської культури. Релігія заставляє людину робити найкращі речі, на які він тільки спроможний і рівночасно вона робить для людини те, як ніщо інше цього не зробить: дає їй мир і щастя, гармонію і змисл призначення».

Є люди, герої духа, які завжди живуть в присутності Божій, еднаючись з ним на кожному кроці. Тоді коли наука не полонила була ще так пристрасно людських умів, було багато героїв у Бозі, містивів, аскетів і святих, що несли людям тепло і любов, шукаючи дорозу до душі й Бога. Звідси виріс гуманізм і його теорія. Багато героїв Церкви були визнані святими і їх пам'ять з підчеркненням їхніх героїчних чеснот постійно святкується. Аскетичне зречення світу й відокремлення в самотній келії не відповідають сьогодні духові часу. Про це так прекрасно й поетично розказав Іван Франко в своїй поемі «Іван Вишенський»:

І яке ж ти маєш право
Черепино недобита
Про своє спасення думать
Там, де гине мільйон?

Данило Стовпник, що просидів 20 років на стовпі, був би сьогодні тільки посміховиськом. Найбільша святість, це нести любов і служити тим, які цього потребують. Св. Павло мандрував по багатьох країнах середземного світу, несучи правду Христову. Подібно робили теж св. Андрій, а потім св. Кирило і Методій, які бували теж і на Україні. Папа Пій XII був визначним борцем проти безбожного комунізму а Папа Іван XXIII вславився сидінням великої історичної ваги 2-го Ватиканського Собору. В нашій історії вславилися два великі добродії, святи і меценати, це митр. Петро Могила і митр. Андрій Шептицький. Тисячі скромних і тихих героїв ідуть в сліди за св. Інокентієм де Пабло і служать безкорисливо людям і Церкві.

Захоплені досягненнями розуму й матеріалізму безліч недобрів, або прямо таки атеїстів, не помічають, що летять у пропасть безнадійного крутіства і других туди тягнуть. І тільки дійсно великі вчені, як Ньютон, Дарвін, Айнштейн, Планк, не відказуються від Бога, а навпаки, подивляють його безмежну велич. Вони знають, що науковець нічого не вигадає, а тільки відкриє малесеньку частинку Божого пляну. Наукові відкриття відчиняють героям ще одну фірточку до Божого городу. Чудовий теолог, палеонтолог і філософ П'єр Теяр де Шарден каже: «Одного дня, після оволодіння вітрами, чвилями, припливами й тяготінням, ми зануздаємо для Бога енергію любови і тоді другий раз в історії світу людина винайде вогонь».

Вже в давнину, коли люди пояснювали собі природу мітами, єгиптяни, греки і наші предки оріяни бачили богів у силах

природи, і це були їх позаземні герої. Десь треба було собі брати приклад і надхнення, і цей приклад був вирізблений в камені, на видному місці в формі Зевеса, або Дажбога. Це були фальшиві або алегоричні боги поганських вірувань. Християни теж ставили і ставлять фігури і малюють картини Богів і святим. Святі і мученики ставали надземськими героями. Лютер рішив повернути героїв у християнській вірі до реалізму, ікони й фігури назвав ідолатрією. Але сьогодні ми знаємо, що ікони й фігури це тільки символи, які облегли простим людям концентруватись і молитись.

Лютер, Нокс і Кальвін це теж герої в своїм середовищі. Вони були великі реформатори в напрямі безпосереднього єднання з Богом і широкій етиці, а не словидної. Вони були подібні до всіх великих героїв: велика, світла душа, видержливий характер, релігійне розуміння життя і широкій ідеалізм. Дійсна правда ніколи не вмирає, і віра Бога відроджується все в нових формах. Малярі виражають свою віру в картині, різьбарі в різьбі, музики в музиці, проповідники в слові, а хто тільки глядить, або слухає в контемплляції й молитві. Дійова молитва або розмова з Богом, це особливе вміння. Воно очищує душу, приносить силу, радість і щастя невимовне. І правди не треба далеко шукати, бо вона в нашій душі. Великий мудрець старини наже: «Те, що розумна людина шукає, є в ній». Треба тільки пошукати.

Безсмертна наука Христова оптимістична й життєрадісна. Людина несе в собі царство Боже і його розкрити залежить від вільної волі людини. Чи це не чудова річ мати вільну волю? І тому християнство породило так багато героїзму. Інші релігії не мають тих глибоких і суттєвих прикмет. Браманізм вимагає пасивно підчинятись судьбі і ділить людей на касты. Буддизм це навіть не релігія, а філософія, підшита етикою. Це протилежність до героїзму, або втеча від нього. Конфуцій, це учитель, що вимагає гарної, розумної поведінки, відваги і традиції. Він проповідує теж освіту, справедливість, знання історії, й Божий закон. В протилежності до буддизму конфуціянство породило любов до поезії і пісні. Множество народних пісень оспівує теж своєрідних китайських героїв. Юдаїзм має героїв біблій, яких наслідують герої сучасности, що воюють за свій легендарний Ізраїль. Японський шінтоїзм це адорація природи і краси. Пощо шукати Бога, коли він біля тебе? В шінтоїзмі багато героїзму, який помножується в японській історії. Найбільш суспільним є християнство і конфуціянство.

(ДАЛІ БУДЕ)

СУМ
В АРГЕНТИНІ

СУМ в дії

«СЛІДАМИ ПІОНЕРІВ»

(Мандрівний Табір СУМ по провінції Місіонес в днях від 19. січня до 5. лютого ц. р.).

1972 рік був ювілейним роком з нагоди 75-ліття приїзду до Аргентини перших українських поселенців. Щоб причинитися хоча частинно до звеличення цієї так важливої події, Крайова Управа СУМ в Аргентині запланувала ще в минулому році відбутися мандрівний табір у провінції Місіонес, що є колыскою поселення українців в Аргентині.

Головною ціллю табору було пізнати чудову природу Місіонес, яка частинно нагадує Україну, віддати належну пошану першим поселенцям, які помимо величезних труднощів що довелось їм поборювати протягом довгих років, зберегли українську мову, релігійні та національні традиції та зацікавитись з тамошною молоддю і нав'язати з нею організаційні відносини.

Місіонська молодь українського походження дуже численна, але національно мало свідомо, у більшості з комплексом меншевартости. На загал — це наймолодше покоління слабо володіє українською мовою, а коли й знає, то соромиться нею говорити. Ціллю табору було зацікавити тамошній молоді знаннями української мови, захопити українською піснею, народним танком, поінформувати про становище в Україні, а цим самим розбудити зацікавлення всім, що українське. Ціль наша увінчалася успіхом.

Щоб здобути гроші на потреби табору, Крайова Управа організувала у Різдвяний час коляду. Три Булави, а саме: з Валентин Альсіна, Вілля Караса та Вілля Аделіна протягом 10 днів відідали понад 300 українських родин в Буенос Айрес та околицях і зібрали понад 400 тисяч пезів (старих). Таким чином кошти, пов'язані з організуванням табору, мали покриття.

В п'ятницю, 19. січня ц. р., о годині 23,30 поїзд повіз 35 сумівців в напрямку Місіонес, що є віддалена від Буенос Айрес досить багато км.

33 години їзди не наприкрились сумівській молоді. Серед планування праці веселих розмов і пісень, час летів зі швидкістю поїзду. Взагалі була дисципліна і піднесений настрій, який дещо поспувався у багатьох в останніх годинах їзди, з причини дощу.

Коли поїзд заїхав на станцію, ми спершу побачили 30 парасольок, а під ними 30 щирих українських сердець, які привітали нас оплесками.

Ні дощ, ні болотисті місіонські дороги не відстрашили тих, що обіцяли нам допомогти. Українська щирість і гостинність не знає перешкод!

Нас завезли до Українського клубу, де ми трохи обмилися та переодяглися в однострої. Там на нас ждала зорганізована молодь, якою кермувала Беті Задорожна.

Після сніданку пішли ми до церкви ОО. Василіян на Службу Божу, яку відправив о. Шимчій. Але ми відвідали отців, д-ра Володимира Ковалика і Юрія Мельничина, які заопікувалися нами, ставши нашими духовними провідниками, за що СУМ їм невимовно вдячний.

Через дощ не могли ми того дня розташувати наш табір. Ми скористали з гостинности пана Задорожного і залишилися на його «чакрі» (хуторі). Там він влаштував усім нам традиційне аргентинське «асадо». В нього теж ми заночували, розмістившись зовсім вигідно під дахом.

Щойно на другий день, в понеділок, 22 січня, заїхали ми на місце таборування.

Була година одинадцята перед полуднем, коли ми заїхали на місце, яке вибрали для табору.

Негаймо усі взялися до будови шатер. Не минуло й дві години, коли табір був вповні змонтований. Таборували ми в гарному місці 30 метрів від річки, що має назву Ля Тунас, як і ціла ця околиця. Річка пливе шумливо, вода її кристально чиста, вона служила нам для пиття, миття та купелі.

Околиця дуже гарна. Навколо нас видніли горбки покриті зеленню, серед садків видніли українські хутори, українські хатки побудовані на взір хат в Україні, але дахи вже не солом'яні, а з бляхи. Посеред хуторів, на горбу, видніє церква св. Миколая. Це перша українська церковця побудована в Місіонес. Біля церкви є цвинтар, подібний на цвинтарі в Україні. На могилках дерев'яні хрести вже спорохнявіли. На хрестах затерті прізвища перших поселенців.

Десь біля сьомої години вечора, все юнацтво в повному однострою було готове до відкриття табору.

На відкриття прибуло багато людей з Ляс Тунас, Трес Капонес і Апостолес. Приїхали ОО. Василіяни, Сестри Василіянки, посадник з Трес Капонес, п. Василюн та багато визначних громадян з околиць.

Місцеві люди плакали, споглядаючи на піднесення синьо-жовтого прапора під звуки гімну «Ще не вмерла Україна»... На команду — «до молитви» молилися не лише сумівці, але теж вся публіка.

Після апелю отець Ю. Мельничин відправив Службу Божу в наміренні 22. січня 1918 р. Опісля відбулася святкова ватра, присвячена актові 22. січня. Програма ватри складалася з реферату, деклямацій та відспівання патріотичних пісень. Ватра закінчилася о десятій годині зечора. Враження публіки було велике, казали що ще такого нічого не бачили.

Коли гості розійшлися, у таборі запанувала тиша, втомлене юнацтво поснуло камінним сном. Біля шатер сторожили стійкові.

УЧАСНИКИ ТАБОРУ НАД РІЧКОЮ УРУГВАЙ

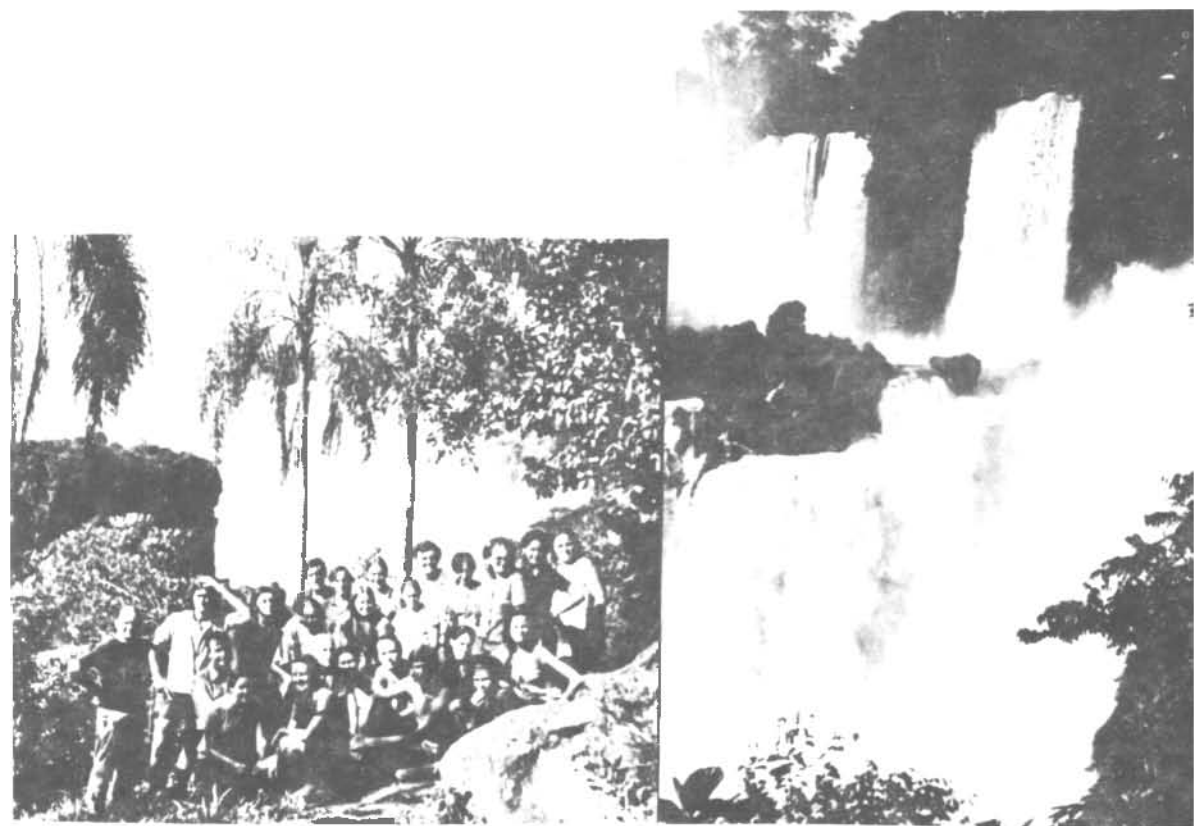
До крайности втомлений я довго не міг заснути, роздумуючи про успіх першого дня в таборі.

Впродовж тижневого перебування в Ляс Тунас, мали ми такі зайняття: Кожного дня були дві гутірки на різні теми. Мандрівки по околицях, відвідування поселенців у їхніх хуторах, купання. Відбуто одноднєву прогулянку аж до бразилійської границі. Команда вислала делегацію з трьох сумівців до міста Посадас, де вони виступили у двох радіопередачах, інформуючи про СУМ та про українські проблеми. Ці авдіції передано на всі радіостанції Місіонес, Бразилії та Парагваю.

Кожного вечора влаштовувано ватри, або вогники, на які прибували численно люди з дооколичних хуторів. Ватри мали характер веселий та побутовий. Люди захоплювалися українськими піснями, яких репертуар був великий. Треба згадати що СУМ мав 14 таборників із місіонської молоді, що долучилися до табору в перших днях побуту.

В суботу, 27 січня сумівці мали честь вітати в таборі владика Кир Андрія Сапеляка, який приїхав зі своїм канцлером о. Королем (уродженцем Місіонесу) відвідати та поблагословити наш табір.

Того самого дня відбулася в місті Апостолес імпреза на честь поселенців. Під пам'ятником, збулованим на честь перших поселенців, СУМ і ПЛАСТ склали таблиці з бронзу, присвячені українським піонерам. На цій імпрезі, крім численної публіки, були присутні три українські єпископи, два з Бразилії і Кир Андрій з Аргентини. ОО. Василіяни, Сестри, представники провінційного уряду, Г. ... к міста п. Зубрицький.

НАД МОГУТНИМИ ВОДОСПАДАМИ ІГВАСУ

З-під пам'ятника численна публіка, а в цьому і СУМ, пішла до Українського Клубу на прийняття. Опісля там СУМ відбув з ПЛАС-ТОМ спільну ватру, захопивши гостей великим репертуаром

українських пісень, народних танків та різних скечів. Ввечері в тому ж Клубі, відбулася гарна забава, зорганізована місцевою молоддю. Радісно було подивитися, як весело забавлялася сумівська та пластова молодь спільно з молоддю з Місіонес. Це був неначе застрик патріотизму та заохота організуватися і спільними силами працювати на славу та честь українського народу.

З жалем прощали всі прекрасне місце над річкою, де був розташований табір, як теж гостинних людей, які зі щирого серця, чим могли, допомагали сумівцям.

Виїхали ми з Ляс Тунас до Апостолес, де недовго задержались а потім подалися до місцевости Леандро Алем, де задержались два дні. Там мали ми нагоду бути на Архирейській Службі Божій, яку відправив Кир Андрій Сапеляк. У вечірній порі влаштували ми дві ватри з дуже обширною програмою до якої входили народні танці, співи, скетчі, а теж відіграли комічну сценку, пера головної виховниці п-ні Тауридзьної «Добрий лік».

На ватрах була численна публіка з цілої околиці, яка гучними оплесками нагороджувала виступи сумівців. Крім ватр мали ми ще окремий виступ із нашої самодіяльності, у монастирі СС. Василіянок. З Алем поїхали ми до Обера і Ельдорадо. Оглянувши нашвидку ці дві місцевості, поїхали ми до водопадів Ігвасу. Там ми задержались два дні, бо стільки приблизно часу потрібно, щоб оглянути водопад з усіх сторін. Сам водопад — це краса, що

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА В АПОСТОЛЕС

причаровує своєю силою і величчю кожного відвідувача. В Ігвасу долучився до табору молодий адвокат з Бразилії, д-р Микола Гец, який репрезентував українську молодь свого поселення. Він приїхав, щоб обмінятися думками та засягнути порад, бо в Куритібі має намір zorganizувати СУМ. Після спільної наради з ним вирішено, що під час зимових вакацій КУ СУМ zorganizує на «Веселці» Вишкільний Табір, на який прибуде делегація з Бразилії, Парагваю та Місіонес. Ціллю табору буде ознайомити гостей з системою та виховною структурою СУМ.

Верталися ми до Апостолес, втікаючи від дощу. По дорозі оглянули ще руїни Сан Ігнатія, які захопили нас своєю величчю. Загостили теж до Посадас, столиці Місіонес, розположеної над рікою Парана, що має три кілометри ширини і межує з Парагваем. Там відвідали ми імпазантний монастир СС. Василіянок, де наші сумівки дістали приміщення на нічліг. З Посадас поїхали ми до Апостолес, де ми почувалися наче дома. Нас знову дуже щиро прийняли ОО. Василіяни і дали нам для вжитку всю школу. Закінчили ми табір з Богом так, як його почали, цебто присутністю на Службі Божій, яку відправив о. Ю. Мельничин, Оо. др. В. Ковалик та Д. Шимчій відправили панахиду за поляглих героїв під Крутами, якої не могли бути відправити нам у таборі Ляс Тунас через дощі та несприятливий доїзд до табору. Тоді там ми влаштували були святковий апель біля могили, цілоденну голодівку та святкову ватру, щойно перед виїздом взяли участь в панахиді.

Опісля відбувся апель і роздача таборових відзнак. У своїй прощальній промові командант табору подякував учасникам за їхню солідну співпрацю та дисципліну, яка улегшувала команді спровадження табору. Спеціально дякував всій таборовій команді за солідність у виконанні своїх обов'язків та багато посвяти для добра всього табору.

ПОТРІБНО КВАЛІФІКОВАНИХ ВИХОВНИКІВ

Сумівська молодь в Бельгії, свідома труднощів і проблем української спільноти в країні свого поселення, серйозно застановилась над цими справами. Бачить вона, що мало молоді зорганізованої в громадських установах чи організаціях. Рідна Школа не всюди належно діє. Курсів Українознавства взагалі немає. Одинока молодеча організація це Спілка Української Молоді, яка на терені Бельгії вже продовж 25 років провадить свою діяльність. Та є і поважні проблеми в нашій Спілці. Багато молоді не охоплені нею. Бракує кваліфікованих виховників, щоб цею молоддю займалися, і захопили її цікавою програмою. По деяких осередках бракує тяглости в праці. Самодіяльні гуртки, мистецькі ансамблі, спортові дружини і т. д., які 10-15 років тому були в повному розквіті, сьогодні занепали, бо немає кому їх провадити. Осередки, які навіть кілька років тому провадили активну працю, нині «пишаються» тільки порожніми домітками.

Та замість знеохочуватись такою ситуацією, це тільки запалює сумівців до конкретно дії, додає дров до вогню який вже давно розгорівся в серцях і в думках сумівського активу. В них збуджується охота докласти нових зусиль щоб громадську діяльність відживити. Для цієї цілі заснувалась цього року Дружина Виховників СУМ Бельгії ім. К.Ушинського. Ця дружина прийняла собі за мету в першій мірі удосконалити себе і своє знання способом, різnorodних курсів, семінарів, таборів та виданням відповідних вишкільних матеріалів. Таким способом, Дружина Виховників підготує кадри кваліфікованих виховників та забезпечить їх достатнє число на майбутнє. Далі Дружина Виховників має на меті переорганізувати осередки, допомагаючи занепалим осередкам підвестися на ноги, доставити виховників, де їх потрібно, та розвинути діяльність осередків на всіх відтинках Цікавою програмою думає захопити незорганізовану молодь до впли-

Прощало сумівців понад 100 людей на правду зі сльозами в очах. Авто під час їзди весь час трубіли, а молодь співала. Прощання на станції було надзвичайно зворушливе.

Поїздка наша до Місіонес увінчалася повним успіхом. Сумівська молодь скористала дуже багато у цьому мандрівному таборі, але скористалась також морально місцеві наші земляки. На мою думку, побут СУМ-у і Пласт-у зробив певну революцію у пробудженні національної свідомості серед місіонської молоді.

Честь України — Готов Боронити! Командант табору «Слідами Піонерів».

су в члени СУМ та між ними провадити працю на користь нашої громади та нашого народу.

У днях 20-22 квітня 1973 р. включно, Дружина Виховників, в співпраці з Крайовою Управою СУМ Бельгії, влаштувала в приміщенні Народного Дому в Звартбергу на Лімбуржчині другий з черги Крайовий Злет Дружинників СУМ, в рамках якого відбувся інтенсивний курс для впорядників і виховників. Мимо малого числа учасників, яке тільки підкреслювало відсутність свідомого елемента, Курс пройшов успішно.

Найважливішою темою вишкільної програми, була особовість виховника та засоби і підхід, які він може вживати в праці з молоддю. Доповідачами продовж 3-денного Курсу були: о. радник Кіт, о. др. Б. Курилас, мгр. О. Коваль, д. Р. Раделицький, д. Я. Добош і М. Підгірна. Показові сходи з юнацтвом перевела под. В. Сенічан. В дружній атмосфері учасники свobodно висловлювались і обмінялись думками. Розпочато підготовку літнього табору на оселі «Франкополе».

Крім вишкільної програми, учасники Курсу використовували вільний час, щоб мандрувати по довколишньому терені, організувати веселу вагтру та забавлялись в домівці, звідки лунали звуки пісень. Розїздаючи домів, всі учасники уважали, що такого роду курси потрібно частіше влаштовувати, та що треба зробити відповідні заходи, щоб охопити й зацікавити українською проблематикою всіх сумівців-дружинників на терені Бельгії.

Мирослава Підгірна

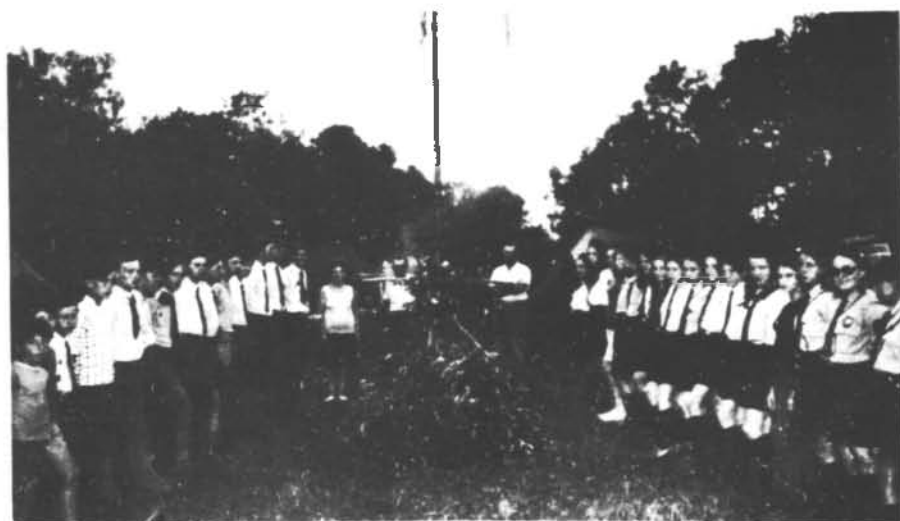
В 40-РІЧЧЯ ГОЛОДУ

В неділю, 17-го червня в Українському Народному Домі на Лімбуржчині, в Бельгії, влаштовано Осередном Спілки Української Молоді при співпраці братніх організацій Жалібну Академію в 40-у річницю трагічного голоду в Україні.

Відповідно прибрана зала з вивішеними прапорами, великим білим написом на чорному тлі, святочна скатерть й ніжні польові цвіти додавали поваги й відповідного тону імпрезі. Національна свідомість української громади спричинилась до присутності численної публіки мимо літної спеки надворі. Всі присутні відчували вагу цієї річниці, потребу вшанувати мільйонів невинних жертв того лихоліття і рівночасно засудити комуністичну Москву та її опричників, які вчинили цей нечуваний злочин.

Звеличала свято своєю присутністю пані З. Вітязь, довголітна голова Об'єднання Українок Бельгії, яка на запрошення організаторів прибула, щоб виголосити палку і зворушливу промову, наводячи кілька сцен голодової кризи, яких вона була очевидцем. Мабуть не було сухого ока в залі, а хто явно не плакав напевно дусив у середині глибокий жаль і переживання.

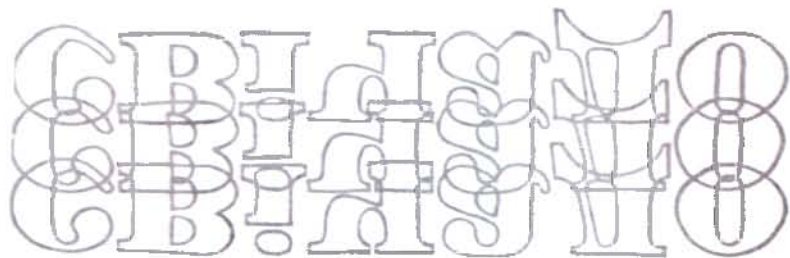
Програму доповнили сумівці Надя Сеничак деклямацією Б. Бори «1933», Василь Раделицький відчитанням уривка «Попелу Імперій» Ю. Клена і Мирослава Підгірна відчитанням «Споминів». Програма була переплетена співами які виконувала Н. Сеничак та М. Підгірна на тлі гітари. Н. Сеничак перше виступила сольоспівом «Україно» (слова В. Мороза, композиція зласна), а потім дует відспівав «Виростеш ти сину» (слова В. Симоненка, музика П. Майбороди) та «Гетьте Думи» (слова Лесі Українки, музика М. Юрків-Яроцької). Академію закінчено відспіванням національного славня.

СВЯТО КРУТ ТАБОРУ «СЛІДАМИ ПІОНЕРІВ»

Українське Студентство в Світі

СВІЧАДО

Після випуску двох чисел «Метеору», головним редактором якого була М. Юрнів (дивись «А» ч. 1 (99) Р. XXУ) Українська Студентська Громада у Великій Британії довгий час не публікувала нічого. Із приходом зміни управи УСГ наступило й певне пожвавлення у студентській діяльності. Після довшої підготовки, студенти випустили у світ новий журнал «Свічадо», що технічно стоїть вище «Метеора». Тридцяти-сторінковий журнал, величиною 21 x 30 см, з оригінальною обгорткою робить свіже враження. Головним редактором є Богдан Цяприна, а самий журнал редагує колегія.

Після вступної редакційної сторінки, в якій пояснюється ціль існування журналика (віддзеркалювати погляди і думки студентства), йде стаття «Студент і Преса» — передрук із «Студентської Сторінки» при «Шляху Перемоги» ч. 10 (837), у якій Богдан Цяприна підносить проблему замалого зацікавлення студента українською пресою. Український Студент є автором допису про посилену советську пропаганду «єдино-неділимой» ССРСР, і про нерозуміння української дійсності серед чужинців. Марійка Волчанська у статті «Великий День», вдаючись до ліричних картин, глибокою вірою пов'язує наше існування з грядучою хвилиною свободи. Вірш І. Калинця «Святий» ілюстрований Б. Сорокою промовляє теплом і свіжістю. Богдан Гаргай подає свої враження «голодуючого під московською амбасадой». Згодом йде вісім-сторінковий допис невідомого автора: «До питання ідейно-політичної плятформи української студентської діяльності у зв'язку з визвольними процесами в Україні». У цій статті читач може знайти коротке роз'яснення цілей Студентського Руху, його спрямованість, як і аналізу розвитку подій, у під-советській Україні, що довели до різноманітних

форм спротиву проти існуючого комуністичного режиму. Вірш на весело про «поведенцію» (?) і «гумореска – жарт» (?) «Вічний Студент» невідомого автора, що волів лишитися інкогніто. Стаття І.О. про «Обов'язок майбутности» показує серйозне ставлення авторки до проблеми відчужування від української духовости одиниць, і свідчить, що в Англії студенти добре усвідомляють собі небезпеку відчуження.

Після короткого «РЕВ'Ю» пера Т.Ю. йде «Заклик до молоді» Б. Левицького, оригінальний в тому змислі, що це стаття молодої людини проти вживання алкоголю, бо, як ясномовно зазначено в під-заголовку – «уху п'яного раба не чує брязкоту найдан». Короткий сонет М. Галичанки «Місто» і згадка І. Коваля про М. Леонтовича (1877-1921) приводять нас до «проблеми комунікації і координації», що була представлена на Товариській Зустрічі Студентів у Ноттінггамі 13.5.1972 року. Журналик кінчається закликом відгукнутися на статті, подавати власні враження на перше число «Свічада», виданого ще в літі 1972 року.

Варта згадати, що журналик прикрашений кількома рисунками й дотепними жартами та створює приємне враження, хоч можна мати зауваження що до мови. Коли стаття не підписана рівно ж важко відгадати автора, бо не всі погляди висловлені в журналіку є поглядами редакції. Для кращого користування журналіком варта б додати зміст поміщеного матеріялу. Краще технічне удосконалення і більше число дописувачів, що є можливим на таку велику кількість студентів УСГ в Англії, — піднесли б журналик на вищій позем.

Журналікові «Свічадо» бажаємо успіхів і виплисти якнайдалше у широкий студентський світ!

Йор.

На різного не маю прости есту, онця,
але чи як хотів бу, щоб твоя
дочка твоялася з таким?!

ЦІКАВЕ ВИДАННЯ

\$ 100

Демонстрації, маніфестації, доповіді, передруки захальних творів, проблема ідентичности, поезії, Євгеній Євтушенко — це тільки кілька з тем порушених студентами в журналі «Смолоскип» ч. 5-6 за літо-осінь 1972 року, що його двомовно видає Товариство Української Студіюючої Молоді (ТУСМ) ім. М. Міхновського в Нью Йорку, ЗСА.

Журнал починається редакційною статтею про помісність Української Католицької Церкви, в якій редакція виразно подає негативну поставу латинських церковних чинників до завершення Української Католицької Церкви Патріархатом. Після кількох сторінок звідомлень внутрішнього характеру, знаходимо ряд статей про акції переведені з нагоди виступів відомого «гуманістичного» советського поета Євгенія Євтушенка. Євтушенкові перебивали програму українські студенти на всіх його виступах в Нью Йорку. В додатку протести переводились у формі телефонів до Советської Місії до Об'єднаних Націй, перериванням телевізійної програми на якій виступав Євтушенко, перебиттям одної із сесій Об'єднаних Націй, заявляючи про арешти в Україні.

Кульмінацією цих акцій була велика демонстрація з участю приблизно 2000 осіб, спершу перед Об'єднаними Нація-

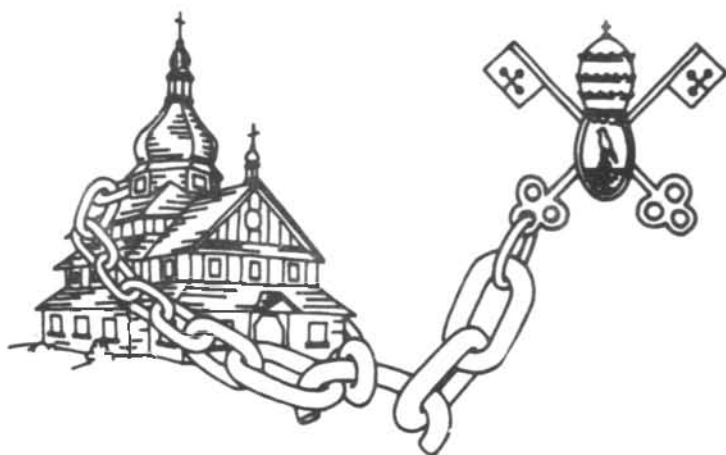
ми, а опісля походом до Советської Місії. До демонстрацій промовляли визначні громадські діячі і була включена в програму демонстрації цікава мистецька точка, виступ дівочого хору «Євшан Зілля» з Нью-Арну.

Після кількох звідомлень про вислухані доповіді, відвідування виставки ручних робіт з СРСР і т.п., знаходимо controверсійну статтю А.Л. під заголовком «Буде суд... Що ж будемо битись!». вона вказує на справжній «революційний» характер частини української спільноти в діаспорі, після набуття ними свого «третього авта». Автор статті підкреслює апатичне чи іноді й вороже ставлення деяких наших провідників і духовенства стосовно української справи, української мови й помісности-автономії Української Католицької Церкви. Закликає друг А.Л. членів наших громад нарешті скинути зі себе ту ковдру, якою до тепер заглушували всі звуки подій навколо себе, щоб не перервати їм приємні сни. Кінчає він статтю заклинком Шевченка: «Схаменіться! Будьте люде, Бо лихо вам буде!»

Додатковими статтями на теми ідентичности українського студента, українські студії в Гарварді, шукання друзів для української справи, доповідію виголошеною в 13-ту річницю смерті сл. пам. Провідника ОУН Степана Бандери, поезіями В. Симоненка та численними знімками маніфестації в Вашингтоні закінчено це число «Смолоскипу».

Число різноманітне, цікаве і гарно оформлене. Всюди розміщені відповідні знімки й ілюстрації. Рівень дописів і статей високий, а їх автори виразно захоплені українською проблематикою. Бажаємо редакції «Смолоскипу» та всім співпрацівникам янайкращих успіхів на майбутнє!

МІП

Манифестация

в

Вашингтоне

**ПРОФ. Д-Р НАТАЛІЯ
ПОЛОНСЬКА -
ВАСИЛЕНКО**

відійшла у вічність
8.6.1973 р. на 90-му
році життя.

—12. II. 1884 у Харкові †—8. VI. 1973 у Дорнштадті

Визначний український історик і наукова та педагогічна діячка, проф. Н. Полонська-Василенко понад 60 років свого життя присвятила досліддам історії України та педагогічній діяльності у різних високих школах і інституціях.

З 1912 року — асистент історії на Вищих Жіночих Курсах у Києві, приват-доцент Університету св. Володимира, викладач Географічного й Археологічного інститутів, професор Художнього Інституту (1927-30), професор Київського Університету (з 1940 р.), професор Українського Вільного Університету з 1944 р. і довголітній декан його філософічного факультету. З 1947 — професор Православної Богословської Академії в Мюнхені.

Науковий співробітник Української Академії Наук (1924-1943), член чисельних наукових товариств, зокрема дійсний член НТШ (з 1947) і УВАН (з 1948). Активно співпрацювала і була членом Редакційної колегії «Енциклопедії Українознавства» впродовж 25 років. Автор понад 200 наукових праць з історії й археології України та історії Української Церкви.

Джерельні студії провела над заселенням Південної України в 18 сторіччі, підсумком її багатогранних історичних дослідів є двотомова (другий том в друку) Історія України, цінний підручник для дослідників і студентів.

Похована на цвинтарі в Дорнштадті (Німеччина). Похорон відбувся у вівторок, 12 червня 1973 року. ВІЧНА ЇЇ ПАМ'ЯТЬ!

ПОХОРОН бл. п. інж. МИХАЙЛА ПОЧТАРЯ.

Інж. Михайло Почтар
та на місці вічного

Передчасна смерть, 11-го лютого 1973 року, інж. Михайла Почтаря - члена Головної Управи СУМА, члена Управи Осередку СУМА, Управи Відділу ООЧСУ в Ньюарку - Ірвінгтоні Н. Дж., приятеля - виховника молоді, громадського діяча, ветерана Корейської війни в рядах Армії ЗСА, була болючим ударом не тільки для родини Покійного, але й для української громади, української молоді, зокрема молоді в лавах СУМА.

На панахиді 16-го лютого в похоронному заведенні Литвин в Ірвінгтоні, Н. Дж., жалобній Службі Божій в українській католицькій Церкві св. Івана Хрестителя в Ньюарку, Н. Дж. спочинку на українському православному цвинтарі в Бавнд Бруку, 17-го лютого, окрім Родини, матері Покійного, що за три дні перед похороном прибула з України, було багато його приятелів і друзів, зокрема, була молодь, Головна Управа СУМА, Президія Головної Управи ООЧСУ, членство Організацій Визвольного Фронту, відданим членом якого був Покійний та представники численних громадських Організацій.

Асистували при гробі Покійного члени Головної Управи, Осередку і Юнацтво в супроводі організаційних прапорів СУМА на панахиді, Службі Божій та цвинтарі.

Панахиду, жалобну Службу Божу і чин похорону відправив о. Павло Малюга ЧНІ, парох української католицької Церкви. На панахиді співав хор зложений з присутніх під управою М. Добоша.

Вшановуючи пам'ять Покійника під час панахиди, прощали його: голова Головної Управи СУМА мгр. Євген Гановський від СУМА в ЗСА і Центральної Управи, член Управи Осередку Олена Гальнович від Осередку в Ньюарку-Ірвінгтоні, професор Володимир Стойко від друзів, з якими тісний студіював і працював в керівних органах студентських організацій, зокрема в Централі СУСТА, голова Відділу УККА мгр. Ярослав Рак від Управи Відділу, членом якої ряд років був Покійний, та української громади Ньюарку-Ірвінгтону і околиць, проф. Осип Андрушків поділився споминами з Яворова на Україні, де Покійний вчився в середній школі, а доктор О. Андрушків з дружиною були викладачами.

Над могилою, на цвинтарі, промовляв до чисельної громади в сильно морозну і вітряну днину, прощав Покійного від Організацій Визвольного Фронту інж. Микола Семанишин.

На тризні, яку влаштував Осередок СУМА в Українському Народному Домі в Ірвінгтоні, де Покійний був членом Дирекції, було понад 150 учасників-молодь, друзі, приятелі. За головним столом

сиділи: о. Павло Малюга ЧНІ, дружина п-ні Людмила, двоє діточок- син Андрій і донька Гануся, мати Марія, брати Роман і Мирослав з дружиною Галиною, мати п-ні Людмили п-ні Анна Ярмо.

На тризні промовляв: о. Павло Малюга ЧНІ, який відзначив за- слугу Покійного в суспільно-громадській роботі та у вихованні мо- лоді, закликаючи нести всебічну допомогу осиротілим-дружині і дітям, Юрій Кононів від найближчих друзів і співробітників на громадській ниві протягом останніх двадцяти років. Брат Роман від родини подякував отцеві П. Малюзі ЧНІ та всім учасникам похоронних обрядів, що причинилися до вшанування пам'яті По- кійного. Господарями похорону і тризни були інж. Микола Сема- нишин і Федір Луцишин.

Від ранньої молодости до останньої хвилини своєї життя сл. п. друг Михайло, український громадянин і патріот, був людиною пра- ці і обов'язку, невгнутим і безкомпромісовим борцем в обороні во- лі і незалежності рідного народу Вічна про Тебе пам'ять!

В порозумінні з родиною, на заклик господаря тризни інж. М. Семанишина, присутні зложили на виховну діяльність юнацтва СУМА 535.00 доларів.

ВАРТІСНА КНИЖКА

Роки тотального терору в ССРСР, а зокрема в УССР, увійшли в історію під назвою Єжовщини.

З нагоди 30-річчя тієї кривавої доби (1937-1967) для вшанування пам'яті тих мільйонів українців, що загинули смертю мучеників у ролі рабів, — вийшла в світ двотомова документальна повість О. Звичай- ної та М. Млакового під назвою

» ВОРОГ НАРОДУ «

Повість має 940 стор. вісімки в обох томах. віньєти роботи мис- тця М. Дмитренка. Видавець — У.В.С. у Лондоні.

3-го грудня 1967 р. на Конкурсі Українського Літературного Фонду ім. І.Франка в Чикаго повість «Ворог Народу» нагороджено 1-ою премією, про що були відповідні оголошення в українській пресі. Перший раз у подвійно меншому розмірі була нагородже- на 1-ою премією в Європі в 1948 році.

Повість можна набути, післявши «моні ордера» або чека на 10 дол. на таку адресу:

Mr. M. DZUL 131 CORSON AVE,
STATEN ISLAND, N.Y. 10301 U.S.A.

Щастя Бажаємо

20-го січня 1973 р. в УКЦеркві св. Івана Хрестителя в Сиракюзах, НІ, відбулося вінчання активної сумівки Богдани ЖМУР з Яковом НАСИМЕНКОМ. Акту вінчання довершив о. шамбелян В. Середович. Весільна гостина відбулася в залі Українського Народного Дому, при великій участі гостей. Приняттям керував згідно з українськими традиціями староста друг Микола Годжак. Богданна є доброю Виховницею, занимала різні пости в Осередку і Булаві Відділу СУМ. На останньому з'їзді ОЖ.ОЧСУ була вибрана до Г.У.ОЖ.ОЧСУ, як референтка сектору молоді. Батьки Богдани панство Слава і Василь Жмурі, це одні з активніших членів ОУВФ. Молоду пару вітали і склали побажання: пані М. Карпишин від Відділу ОЖ.ОЧСУ і Г.У.ОЖ.ОЧСУ., Друг М. Павлів від 26-го Відділу ООЧСУ, друг З. Микитин від О.СУМ, і друг М. Годжак від всієї української громади міста Сиракюз. Молода пара від себе висловила подяку і зложила на пресовий фонд «Авангарду» 25.00 Бажаємо Молодій Парі Щастя і Многих Літ!

Сиракюзи, Н. Й. (МКБ) — 3 березня 1973 р. в церкві Св. Івана Хрестителя в Сиракюзах, відбулося вінчання молодих дружинників СУМА і членів ТУСМ, Надії ГУСАК Сиракюз та інж. Романа ІВАХОВА з Нью Брансвіку, Н. Дж.

Надя з успіхом закінчила матурою місцеву Школу Українознавства ім. Л. Українки та студювала в Ле Мойн Коледжі та коледжі в Рочестері. Роман закінчив інженерний факультет Ратгерського Університету та є поручником америнанської Армії.

З ініціативи весільних старостів п-ні Марії Карпишин і Богатюка, присутні на весільній гостині зложили 225 дол., з чого 100 дол. призначено на Визвольний Фонд ОУН, 100 дол. — на новозбудовану Світлицю на Оселі СУМА в Елленвіль, Н. Й. та 25 дол. на пресовий фонд сумівського журналу «Авангард».

Крім того, молода пара зложила від себе 100 дол. теж на новий будинок на Оселі СУМА в Елленвіль, де вони кілька років тому пізналися, ще як учасники Вишкільного Табору СУМА. Щастя їм, Боже, на їхній новій дорозі життя.

ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД «АВАНГАРДУ»

ЗСА

О-к СИРАКЮЗИ,	З весілля Р. Івахова і Надії Гусак	25,- дол.
О-к ФІЛЯДЕЛЬФІЯ	проф. І. Струк	3,- дол.
	Я. Тимків	3,- дол.
О-к ЮТИКА	Материнський Кружок (також на «Крилаті» 10 дол.)	10,- дол.

Канада

О-к ВАНКУВЕР	З 25-ліття подружжя п-ва Анни і Андрія Цітульських (також на «Крилаті» 10 дол.)	10,- дол.
О-к КАЛГАРИ	Д. Коваль	1,- дол.
О-к ТОРОНТО	Ю. Мец	6,- дол.

Бельгія

О-к ШАРЛЕРУА	З весілля Оксани Гатали і Е. Ядуги (також на «Крилаті» 800 бфр.)	811 бфр.
ФРАНКОПОЛЕ	З весілля Мілі Сенічак з Миколою Франкевичем (також на «Шлях Перемоги» 3.636 бфр.)	3.636 бфр.

ЧИ ВИ ВЖЕ ВИРІВНЯЛИ ЗАЛЕГЛІСТЬ І ВПЛАТИЛИ ПЕРЕДПЛАТУ ЗА «АВАНГАРД» НА 1973 РІК ?
ЯКЩО НІ, ТО ЗРОБІТЬ ЦЕ СЬОГОДНІ, БО ЖУРНАЛ НЕ МОЖЕ ІСНУВАТИ НА БОРГ !

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Для налагодження адміністрування Авангарду просимо Кольпортезів і Передплатників придержуватись наступного порядку :

ЗСА і КАНАДА : Кожний Осередок СУМ має мати референта сумівських видань, який збирає передплати і пересилає їх до В-ва ЦУ СУМ. Якщо в даній місцевості такого референта ще нема, або є неактивний, передплатники мають обов'язок грошові розрахунки переводити безпосередньо з В-вом в Брюсселі, пересилаючи належність банковими чеками чи моні-ордерами. Чени з Українських кредитівок приймаються на рівні з банковими.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ : Через НУ СУМ, або поштовими моні-ордерами до Видавництва

НІМЕЧЧИНА : поштовими мандатами до ЦУ СУМ.

ФРАНЦІЯ : На чековеkonto :

L'Est Europeen 17 rue de Provence
 PARIS 9 C.C.P. La Source 30 754 04

БЕЛЬГІЯ : на чековеkonto НУ СУМ, або, прямо до В-ва.

АРГЕНТИНА і АВСТРАЛІЯ : До референтів сумівських видань в тих країнах.

ІНШІ КРАЇНИ : Безпосередньо до В-ва в Брюсселі.

В. Британія		
О-к Бедфорд	М. Прихідний	0.50 ф. ст.
О-к ЛОНДОН	П. Ленківський	10 ф. ст.
О-к ВОЛВЕРГАМПТОН	Управа О-ку СУМ	5 ф. ст.
О-к АШТОН	Хр.стина Бала і Лариса Мокляк	1.30 ф. ст.
	зб. л. ч%. 702	
	М. Галай зб. л. ч. 701	1.95 ф. ст.
	О. Славник зб. л. ч. 704	1.75 ф. ст.
О-к Бадфорд	д. Замулінський	0.50 ф. ст.
Всім жертводавцям – щире Спасибі, а Молодим Парам і Ювілятам – Многих і Щасливих Літ!		

Шановних Читачів «Авангарду» повідомляємо, що ізза технічних та фінансових причин ми були змушені випустити це число подвійно нумероване за місяці травень - серпень. До кінця року ще мають вийти два числа. Хто ще досі не вирізняв залежності і не вплатив передплати за «Авангард» просимо це зробити в якнайкоротшому часі. Це є передумовою для нормального випуску журналу. Заздалегідь щиро дякуємо!

Звертаємо ласкаво увагу ВШ Передплатників «Авангарду» на знак під адресою на конверті, де поданий стан вплат. Напр. «РО 6/110/72» означає що передплата вирівняна по кінець 1972 р. Тоді треба влатити за 1973 р.

В-во «Авангард»

«AVANTGARDE»

72 Blvd Charlemagne

1040 BRUXELLES

Тел. 34.04.82

..... ДНЯ

Висилаю — річну передплату на 1973 рік

— заборгованість по ч. 6/110

— на пресфонд

разом

МОЄ АДРЕСА

(латинкою)

.....
(прізвище й ім'я)

.....
(число дому й назва вулиці)

.....
(місцевість, степт, провінція, код)

.....
(країна)

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

М. Босслав: ЗАПОВІТ БОРЦІВ.....	161
О. К.: ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ.....	162
***: НАША ВИЗВОЛЬНА БОРОТЬБА І ПРОБЛЕМА ЖЕРТВ.....	163
Криця: ЗА ЩО ЇХ КАРАЮТЬ?.....	167
М. Фіголь: НЕ САМИМ ХЛІБОМ І СИЛЮ.....	171
Любов Бершадська: СОРОК ДНІВ, Свідчення з Кінгіру.....	175
***: ЗАЦІКАВЛЕННЯ ІСТОРІЄЮ УКРАЇНИ ПОШИРЮЄТЬСЯ.....	183
***: ВІДБИТИ НАСТУП ВОРОЖОЇ ПРОВОКАЦІЇ.....	185
М. П.: «НОВИЙ РЕЙД».....	187
О. К.: В ПОШАНІ ГЕРОСВІ /На могилі в Роттердамі/.....	190

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА

***: ПОЕЗІЯ МИКОЛИ ВІНГРАНОВСЬКОГО.....	192
Микола Вінграновський: УКРАЇНСЬКИЙ ПРЕЛЮД, НАРОДЕ МІЙ, ОЦЕ ТИ Є МЕНІ. ОТАК. МОЄМУ МОРЮ, СІКСТИНСЬКА МА- ДОННА.....	194
Іван Манило-Дніпряк: МЕЧ СВЯТОСЛАВА, ТИ НЕ КЛИЧ, ДВА ЧУ- ПРИНКИ, ЄВГЕНОВІ ЄВТУШЕНКОВІ, ПРОКИНСЬ! НА ЧАТАХ.....	199
Ірина Манарик: «ПОДОРОЖ ПОЗА ФОРМИ».....	200
Петро Кізко: 60.....	202

НАУКА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

Борис Антоненко-Давидович: КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	206
В. Попович: ОЛЕКСАНДЕР САВЧЕНКО-БІЛЬСЬКИЙ.....	210

ВИХОВНИКИ

Проф. Р. Драган: ГЕРОЇЗМ.....	218
-------------------------------	-----

СУМ В ДІІ

Онупрій Стрига: «СЛІДАМИ ПІОНЕРІВ» /СУМ в Аргентині /.....	222
Мирослава Підгірна: ПОТРІБНО КВАЛІФІКОВАНИХ ВИХОВНИКІВ З вишкільного курсу в Бельгії.....	227
***: В 40-РІЧЧЯ ГОЛОДУ.....	229

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В СВІТІ

Йор.: «СВІЧАДО».....	230
МІП.: ЦІКАВЕ ВИДАННЯ (Смолоосип ТУСМ).....	232
ПРОФ. Д-Р НАТАЛІЯ ПОЛОНСЬКА-ВАСИЛЕНКО (Посмертна згадка).....	235
***: ПОХОРОН ВЛ. П. ІНЖ. МИХАЙЛА ПОЧТАРЯ.....	236
ЩАСТЯ БАЖАНЬ.....	238
ПОЖЕРТВИ НА ПРЕСФОНД АВАНГАРДУ.....	239
ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ.....	239

НА ОБКЛАДИНЦІ: О. САВЧЕНКО-БІЛЬСЬКИЙ
ДЕКОРАТИВНА КОМПОЗИЦІЯ
ІЛЮСТРАЦІЯ ДО «МОЙСЕЯ» І. ФРАНКА

